

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 46.

V Ljubljani, 15. listopada 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Zborovanje na Dunaju.

(Konec.)

Glavni poročevalec Jessen je dejal, da govori tisoč vzrokov za to, da se oprosti učitelje ljudstva od najtežjih skrbi življenja. Zanj, ki ne stopi kot nadčlovek v svoj učiteljski stan, postaneta sila in beda demonska moč; ki zvije njegovo moško dušo k tlom in zlomi njegov moralni značaj. Ob tožbah svoje življenske družice in ob pogledu na svoje pomanjkanje trpeče otroke je tudi v našem stanu že marsikdo oslabel in pozabil, da gre pot naših dolžnosti le naprej in navzgor, nikoli pa ne nazaj in navzdol. Da si pridobi boljše stališče, je šel tja in prodal svoje prepričanje. Glejte, kako tak, ki se je prodal, vzgaja mladino, ki govorimo o nji, da mora biti vzgojevalčev značaj njen vzor! — Ako pa resnici na ljubo pripoznamo, da niso niti v našem stanu pod silo bede vsi ostali pokonci, da so se tudi med avstrijskim učiteljstvom izkazale zunanje življenske razmere močnejše nego moralna moč odpora, vendar ne pade nobena senca na čast našega stanu. Saj kje je gozd, kjer ne bi moč viharja vrgla k tlom posameznih dreves! Ako pretehtamo neznosni pritisk, ki sloni na nas, tedaj se mora pravična sodba glasiti le tako, da se noben stan bolj možato ne bojuje za svojo svobodo nego učiteljski stan. Naslanjajoč se sami nase, premagajoč neštevilne zapreke, smo si ustvarili organizacijo in jo napolnili z enim duhom, ki ga v boju z vsemogočno reakcijo niso doslej mogla premagati vrata peklena! Mi smo siromašen stan, toda v zavesti izkušane svoje odporne sile vendar tudi bogat stan. Ako bi bila stvar drugačna, kako bi se moglo vršiti zborovanje, kakršno je današnje, ko si zastopniki 50.000 učiteljev in učiteljic preko vseh zaprek podajajo roke! To je ponosna govoricca, bodo rekli naši neprijatelji. Prav pravijo — to je ponosna govoricca. A naj se upre ves svet, ti, ki govore to govoricco, so si prisegli, da niso hlapeci in nečejo postati hlapeci! — Ako zahteva učiteljstvo enakost s štirimi nižjimi razredi državnih uradnikov, tedaj stavlja to zahtevo le zato, da se reši bede in da more poveseliti vse svoje moči šoli. Besede, ki jih čujemo tu, so le vzklík celega, velikega, v svojem pravnem čuvstvu globoko užaljenega stanu. Iz vseh dežel in vseh narodov države so tu zbrani zastopniki učiteljstva. Kar jih sicer loči, stopa v ozadje pred zapovedujočo, skupno dolžnostjo, združeno potrkat na vrata parlamenta, da se vzame Avstriji sramota, da pusti svoje učiteljstvo stradati. Govore, da ni sredstev, da bi se ugodilo pravičnim zahtevam učiteljstva. Kdo se daj varati s takim izgovorom? Država ima denarja za meče in sulice, za puške in kanone.

Kadar zahtevajo težke milijone za oboroževanje, tedaj se zatre vsako opozicionalno gibanje z besedo: državna potreba. In vendar ni pričakovati vojne. Toda vojna v notranjem države, boj proti nerednosti in sirovosti, ki je obenem boj za povzdigo ljudstev, ta meče svoje valove dannadan. Kako naj ta stan, ki ga obsojajo trdo in brez ljubezni, bije boj za obstanek, ki mori moške značaje in rodovine? Ali doženemo uspeh? Tega ne vemo! Mi storimo svojo dolžnost, zakaj ta je ukaz morale. Toda mi upamo, da se bodo zastopniki ljudstva v parlamentu zavzeli za naše pravične, v zakonu utemeljene zahteve. (Burno odobravanje.)

Potem, ko so se izjavili posamezni zastopniki organizovanega avstrijskega učiteljstva, da popolnoma soglašajo s stavljenimi zahtevami, je dobil besedo poslanec Pernerstorfer (soc. demokrat).

Ta je izjavil: Končno ste izprevideli, da se je treba proti skupnemu sovražniku skupno bojevati. Opomnil bi vas, da niso vaši sovražniki samo v taboru reakcije. Bil bi čas, da bi nadomestil liberalnega naučnega ministra dr. Marcheta, ki opravlja sedaj v ministrstvu posle klerikalcev, dr. Gessmann. Tedaj bi se mnogi, ki pravijo, da ni bilo tako hudo, zbudili iz svoje letargije. Vsi, ki stoje na strani napredka, naj si preko različnosti jezika podado roke k skupnemu poboju mogočnega sovražnika, starega katoliškega Rima in fevdalnih moči. V takem jezcu bodo stale množice socialno demokratskega delavstva. Socialni demokrati bodo, kar je ob sebi umevno, vsak čas najizdatneje podpirali zahteve učiteljstva. (Burno ploskanje.)

Posl. Tomášek je govoril v imenu čeških socialnih demokratov, dr. Stranský pa je obljubil podporo Mladochov.

Moravski deželni poslanec, soc. dem. Vanek, je dejal, da treba tudi deželne zборе demokratizirati. Njegova stranka bo vedno za učiteljstvo.

Posl. baron Hock je izjavil, da mora biti učitelj osvobojen gmotnih skrbi, ako hoče zadostiti svojim dolžnostim. Samo tedaj more biti šola v resnici svobodna.

Posl. Bendel je govoril v imenu nemško-nacionalne zveze. Rekel je, da bo ta z vsemi silami delala za učiteljstvo. Ta zveza je že uložila dva predloga v smislu sprejetih resolucij.

Govorili so še posl. Spennul v imenu rutenskega kluba, posl. Malik v imenu Vsenemcev in posl. učitelj Lisý v imenu čeških narodnih socialcev.

Predsednik Kessler je prečital obilico pozdravnih pisem in brzojavk, ki zagotavljajo učiteljstvu simpatije in podporo. Med drugim so brzojavili naučni minister Marchet, poslanci Masaryk in Drtina ter mnogo drugih poslancev raznih narodnosti.

Predsednik pripominja, da je skrajni čas, da se čujejo zahteve učiteljstva. Učiteljstva je 50.0000 dela vajenih čebel, ki tudi lahko enkrat pokažejo svoja žela. Kdor hrani pri šoli, plača pri prisilni delavnici. Spominja se dveh pregovorov: „Sila kola lomil!“ in „Sila ne pozna pravila!“ V boju za svoje pravične postulate računa učiteljstvo na to, da pridejo proletarci telesnega dela proletarcem duševnega dela na pomoč. Poslanec prosi, naj svoje lepe besede utelesijo v dejanjih. Shod je zaključen, (Ploskanje.)

* * *

Na povabilo Čehov so se sešli slovanski delegati dne 2. t. m. popoldne ob 5. uri v Švečevi restavraciji v Pratru, kjer je bil položen nerazrušen temeljni kamen avstrijski slovanski učiteljski zvezi, ki se oživotvori prihodnje leto v Pragi. Pravila so že predložena pristojnemu ministrstvu. — Sestanek in razgovor je vodil Čeh Černý. Govorili so zastopniki češkega, slovenskega, poljskega, rusinskega, hrvaškega in srbskega učiteljstva ter v imenu „Slovenije“ njen predsednik Berce. Bil je lep večer, samo hitro je minil, ker je večina delegatov že istega večera odhajala domov. Še lepše bo leta 1908. ob velikih počitnicah v Pragi! Pripravljajmo se že sedaj na to pot!

* * *

Slovenski štajerski učiteljski delegati so imeli na Dunaju poseben sestanek. Dogovorila se je zadeva „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“, Enoglasno so se vsi izrekli, naj ima upravni odbor „Zveze“ dne 8. grudna t. l. svoje zborovanje v Celju, da skliče še letos občni zbor društva in zanj določi vzpored.

* * *

Učitelji vseh narodnosti so zahtevali, naj se izvrši združitve vsega avstrijskega ljudskošolskega učiteljstva v centralno državno zvezo, ki naj zastopa materialne in pravne koristi celokupnega avstrijskega učiteljstva. Ta zveza bi štela 50.000 učiteljev in učiteljic. Mogočna četa! Ustanovitev take zveze je mogoča, kar je dokazal ta shod. Treba je misliti na koristi, pravice in dolžnosti, ki so vsemu učiteljstvu skupne.

* * *

Poslanec Biankini, član „Jugoslovanskega kluba“ se je sicer udeležil shoda, a se ni izjavil, kakšno stališče zavzema nasproti stavljenim zahtevam učiteljstva. To je neprijetno zadelo jugoslovanske učiteljske delegate, zlasti Dalmatince. — Poslanec Hribar je opravičil svojo odsotnost, pravtako posl. dr. Ploj. Oba sta izjavila, da se bosta vedno zavzemala z vsemi silami za opravičene zahteve učiteljstva.

* * *

Slovensko akad. društvo „Slovenija“ je priredilo jugoslovanskim učiteljskim delegatom v dvorani restavracije „Zum grünen Tor“ dne 1. t. m. pod noč častni večer, ki je bil mnogoobrojno obiskan.

Učiteljstvo je pozdravil predsednik „Slovenije“, g. jur. Berce; v svojih govorih pa so proslavljali delo jugoslovanskega učiteljstva gg. fil. Mravljak, jur. Klopčič, dr. Grošelj, dr. Nachtigal in dr. Hacin. V imenu

učiteljstva so govorili ter se zahvaljevali „Sloveniji“ tovariši Jelenc, Rajčić (Hrvat), Petranović (Srb iz Dalmacije), Gangl in Pesek. Med Ganglovim govorom so vstopili zastopniki češkega učiteljstva: Černý, Schuster, Skála in Smrtka. Bili so najpristréneje pozdravljeni in sprejeti. Za pozdrav se je zahvalil v imenu Čehov B. Skála. Slovenijani so zapeli več krepkih zborov in zagotavljali učiteljstvo, da bodo potem, ko stopijo iz študij na delo med narod, zvesto stali ob strani učiteljstva ter mu pomagali, da se dvigne naše ljudstvo gmotno in kulturno!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca vinotoka 1907 K 131.408-52.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Štajerska ljudska šola.

Govoril na občnem zboru narodne stranke v Celju dne 3. t. m.

Fran Brinar.

Če primerjamo današnje stanje šolstva štajerskih Slovencev s šolskim programom, ki si ga je postavila narodna stranka, tedaj vidimo, da leži skoraj še vse delc pred nami.

Slovensko vseučilišče v Ljubljani, slovenske srednje šole, ki bi vsaj približno ustrezale našim narodnim težnjam, slovenske meščanske šole: vse to so vedno še samo naše pobožne želje. Kot strokovne šole se nam privošči — kakor v zasmeh — samo par viničarskih tečajev. Pač, slovenska kmetijska šola je na potovanju, toda kakor vidimo, ne potuje z novodobnim avtomobilom, ampak hodi peš, kakor se za nas manjvredne Slovence spodobi, in Bog ve, v kakšnem stanju se nam predstavi.

Ostaja nam tedaj samo še ljudska šola. Da bi se vsaj k temu edinemu našemu prosvetnemu zavetišču zatekalo vse, ki čuti količkaj slovenskega rodoljublja v sebi! Toda tudi temu ni tako. Kmalu bo 40 let, odkar je država vzela ljudsko šolo v svojo oskrb, a šola še danes ni prišla do mirnega razvoja. Namesto, da bi se država zanjo zavzemala kakor za svojo legitimno hčerko, ji je postala pisana mati.

Bremena za nje vzdrževanje je zvalila od sebe; hladnokrvno dopušča, da se uboga pasterka poljubno psuje in obrekuje, lasa in suje. Kako naj potem uspeva preganjana ubožica! Gorje ji posebno za volilnega gibanja! Dobro nam je še v spominu, kakšne klofute so o priliki letošnjih državnozbornih volitev letele po ubogi šoli in po tistih, ki so se jo predrnili ščititi. Da se kmetu slabo godi, tega je bila kriva šola. Da se ga reši bede, bo treba skrajšati šolsko dobo. Duhovščina skrbi, da šola ne pride do miru. Zvito vcepja nevednemu ljudstvu mržnjo do sedanje šole, potem pa se sklicujejo na ljudstvo, da ne mara novodobne šole. Kakor posnamem iz listov, je šel eden najnovejših osrečevalcev slovenskega naroda tako daleč, da zaslepljenemu ljudstvu natvezuje, da so učitelji krivi, če so stranke kaznovane zaradi šolskih zamud. Trd, silno trd je učiteljski kruh. Dannadan se učitelj posvečuje mladini z vsemi svojimi močmi. Truden in izmučen, večkrat potr in zlovoljan prihaja iz šolske sobe. Kako tolažilno bi bilo zanj vsaj malo priznanja! Zdaj pa pride narodni voditelj, ki se ponaša celo s takoimenovano akademično izobrazbo ter uporablja svojo poslaniško čast

s tem, da ljudstvo ščuva na učiteljstvo, kakor da nima drugih skrbi nego to, kako bi kmeta spravljalo v kazen. Kaj zasluži tak narodni voditelj?

Najhujša zloraba ljudske šole je pa, da se je vzela v službo germanizaciji. Zakon narave je, da v boju za obstanek slabi podleže močnejšemu. Preslabi smo Slovenci v boju za narodni obstanek proti silnemu Nemcu. V obrambo bi nas morala vzeti država, ki ji plačujemo davek v denarju in krvi. Toda pri nas se godi ravno nasprotno! Vlada podpira slabjšega proti močnejšemu. Nemški šulferein je po vsem Spodnjem Štajerskem razpregel svoje mreže, v katere lovi slovenske otroke, in vidi se, da ga vlada v tem stremljenju še podpira, tako da trdijo prav tisti, ki pravijo, da bo kmalu treba govoriti o c. kr. nemškem šulfereinu.

In šolska oprava sama! Kjerkoli so tla za germanizacijo količkaj ugodna, takoj se ustanovi nemška šola, dočim se nam Slovencem v narodnostno nevarnih krajih odreka vsaka pravica do šole. Na važna učna mesta se nastavljajo renegati. Pri nastavljanju učiteljskega osebja gredo celo še tako daleč, da na slovenskih šolah nastavljajo jezika nezmožne učiteljske osebe. Ali hočem navajati take žalostne slučaje? Slavni Björnson, ki je na adrešo madjarskega ministra pisal, da je otrokom jemati materni jezik ravno tisti barbarizem kot trgati dojenčke z maternih prsi, naj bi pogledal tudi doli med štajerske Slovence. Tudi tukaj bi videl isto zatiranje materinščine kakor pri Slovakah na Ogrskem.

Toda zagrnimo to žalostno sliko! Pred mojimi očmi vstaja druga, a lepa slika. Zaplapolal je prapor čile narodne stranke. Na tleh leže verige duševnega robstva. Odkrito in neustrašeno je narodna stranka razvila svoj šolski program. Dober je ta program, zakaj načelni nasprotniki šole so se vzdignili zoper njega. Smešili so ga in mu podtikali marsikaj. Izdajalska in nemškutarska so se imenovala načela narodne stranke zaradi stališča, na katero se je postavila glede na pouk v drugem deželnem jeziku. Človek bi mislil, da tam, kjer gre za največjo narodno nevarnost, ponehajo medsebojni napadi. Ta oblastni „Slovenski Gospodar“ tam v ponemčenem Mariboru je dvignil svojo gorjačo na narodno stranko. Kaj njemu mar, da se potaplja 6000 mariborskih Slovencev in vsa okolica, kakor daleč oko nese, v nemškem morju! Obupni klici potapljačih ga ne ganejo, da bi jim vrgel rešilno vrvo, ampak njega klic je: „Nimam časa, ubiti moram prej narodno stranko!“

Narodna stranka pa stoji danes tukaj, močna in s ponosom lahko pregleduje svoje vrste, v katerih je do malega ves razsodni del štajerskih Slovencev. To dejstvo nas navdaja z najboljšimi upi v boljšo bodočnost, tudi kar se tiče našega šolstva. Svoja načela glede na šolstvo je narodna stranka lani o priliki prvega svojega občnega zбора precizovala temeljito in jasno. Pri teh načelih je zvesto vztrajala in jih je možato zastopala. To se je pokazalo ravno v letošnjem volilnem boju. Naši nasprotniki so, izrabljajoč nezavednost volilcev, naglašali potrebo preustrojitve ljudske šole v nazadnjaškem smislu s tem, da so zahtevali skrajšanje učne dobe, z namigavanjem na brezversko srednjo šolo, so pa prikrivali hrepenenje duhovščine po njeni zopetni neomejeni oblasti čez šolstvo. Narodna stranka je odločno zavračala vse nakane glede na skrajšanje šolske dobe ter je naglašala, da ne more nikdar privoliti v to, da bi se šola zopet zaslužila duhovniški komandi.

Pri svojem šolskem programu vztrajamo tudi nadalje. Tud kar se tiče „strašila“, namreč svobodne šole. Dobro vemo, da je versko čuvstvo v našem narodu globoko ukoreninjeno. Versko čuvstvo naroda je sveto tudi nam in ne pride nam na um, da

bi ga zatirali. Duhovščina naj le uči verouk. A duhovščina na si zapomni, da mi stojimo na stališču veljavnega državnega zakona in da ne bomo nikdar privolili, da bi si duhovščina lastila več pravic glede šolstva, kakor jim jih je zajamčenih po šolskem zakonu.

Tudi naglašamo, da mi nikdar ne bomo zagovarjali preustrojitve šolskega zakona v kakršnemkoli nazadnjaškem smislu. V zavesti, da izobrazbe ni nikoli preveč, bomo odločno le za kako preosnovo šolskega zakona v naprednem smislu. Neprestano hujskanje zoper šolski zakon šolo v njenem delovanju jako ovira. Zato kličemo odločno: „Dajte šoli mir!“

Ponemčevalnemu sistemu glede štajerskega šolstva hoče narodna stranka napovedati neizprosno boj. Slovenskemu otroku ohraniti slovenski jezik, to je naša zahteva. Pravična je, zato v boju ne odjenjamo. Zmagati ali pa pasti!

Važno je ljudskošolsko vprašanje; zato je treba na učiteljska imenovanja polagati najmanj toliko važnost kakor na imenovanja drugih uradnikov.

Prvo pa, kar moramo storiti, je, da skrbimo za dobre slovenske šole. Naše šole morajo biti tako vzorne, da konkurirajo z vsemi drugimi. Storimo vse za zdrav razvoj slovenske šole. Izobražen in samozavesten naš naraščaj ni le jamstvo boljše bodočnosti sploh, ampak je tudi najtrdnjši jez zoper nemško povodenj.

Na delo za šolo! Delo naj ne sloni samo na nekaternikih! Narodna stranka smo mi vsi, torej vsi na podrobno delo! Izprašujmo svojo narodno vest, našli bomo, da marsikaj opuščamo, kar bi bilo storiti naša sveta dolžnost.

Učitelj izprašuj svojo vest, ali smatraš svoje šolsko delovanje kot sredotočje vsega svojega delovanja? Ali stremiš po višku padagoške izobrazbe? Ali sodeluješ pri stanovski organizaciji?

Kmet, ali pošiljaš svoje otroke redno v šolo? Ali spoznaš važnost izobrazbe? Ali ne podcenjuješ učiteljskega stanu? Ali podpiraš učitelja v njegovem trudu pri vzgoji tvojih otrok?

Slovenski delavec, ali premišljuješ, če sme tvoj delodajalec, zato ker mu posvečaš vse svoje moči, vrhutega od tebe še tirjati, da na njegovo komando pošiljaš svoje otroke v ponemčevalnico?

Slovenski sorojak, ki si tako srečen, da živiš v blaginji, ali te smem vprašati, katerega izmed svojih sinov si odmeril za učitelja? Ali me ne boš začuden pogledal, kako se predrzmem t e b i staviti tako vprašanje? In vendar! Ali morajo slovenski učitelji biti res izključno sinovi ubogih roditeljev?

Ali kaj razmišljamo o ustanovitvi manjšinskih šol? Ali pomislimo, koliko slovenskih staršev vsako leto privre v štajerska mesta, a njih otroci se vsi potope v nemškem morju? Koliko Slovencev bi danes štela štajerska mesta, če bi le polovica slovenskih priseljencev ohranilo svoj naraščaj slovenskemu narodu? Kdaj bomo začeli vsaj zahtevati manjšinskih šol po naših mestih in drugod? Da ne posegam daleč! Ali ste celjski Slovenci in vsa velika okolica obsojeni še dolgo pehati svoje otroke v dose-danje zatohle šolske prostore, ki jih je nek celjski zdravnik nedavno primerjal straniščem? Ali je klic „Mi ne gremo iz Celja!“ prinesel že kaj uspehov? Ali ni nekaj posebnega, da tako velika občina kakor je celjska okolica nima nobene šole na svojem ozemlju? Ali naj čakamo, da nemški šulferein naseje šol okolo Celja? Ali bi ne bilo uvaževati gesla: „Grem iz Celja, a pridem nazaj?“ Ali celjska okoliška občina, ki plačuje toliko davkov, res ne zasluži javne ljudske šole za deklice? Kje tiči vzrok, da

statistika izkazuje ravno v narodnostno nevarnih krajih največ analfabetov?

Taka in enaka vprašanja si stavimo. Ne gre za to, k' d o jih stavi. Le razmotrujmo vsako vprašanje!

Podrobno, iskreno in vztrajno bodi naše delo. Končujem: vsi na delo za izobrazbo naroda, vsi na krov v obrambo slovenske narodnosti. Da bo naše delo močna stavba, glejmo pred vsem na dober temelj, ki je — ljudska šola.

* * *

R e s o l u c i j a .

Mi vztrajamo na šolskem programu, ki smo ga lani razvili o priliki ustanovnega občnega zbora naše stranke ter hočemo z organizovanim podrobnim delom stremiti za njega uresničenje.

Zdravemu razvoju ljudske šole, ki je na Štajerskem žalibog do danes edina panoga šolstva, ki smo je deležni tudi mi Slovenci, hočemo posvetiti vso pozornost.

Pri tej priliki moramo odločno zavračati hujskanje in sumničenje zoper ljudsko šolo in narodno učiteljstvo kakor tudi po preosnovi ljudske šole v nazadnjaškem smislu.

Najodločneje tudi protestujemo zoper sistematično zapostavljenje in ponemčevanje slovenskega šolstva ter bomo tudi storili, skrajne korake, da priborimo slovenskemu šolstvu zakonito z jamčeno enakopravnost.

Krajni in okrajni odbori naj pazno motrijo šolske razmere svojega okoliša ter o vsaki tozadevni nepostavnosti ali krivici točno in stvarno poročajo strankinemu osrednjemu odboru, ki stori potem primerne korake.

Goriške učiteljice.

Sestanek, ki so ga priredile učiteljice goriškega, tolminskega in sežanskega šolskega okraja v Gorici dne 2. t. m., je uspel na splošno zadovoljstvo. Udeležilo se ga je precejšnje število učiteljic. Značilno pa je, da so prispele k temu shodu iz najoddaljenejših krajev, a izostale so one, ki bi bile najlažje prišle brez stroškov in truda.

Sklicateljica, tov. Drag. P a v š i č e v a , pozdravi prisotne ter jim pojasni namen, ki ga ima ta sestanek. Shodu je predsedovala na splošno željo ona sama, zapisnik je vodila tov. Lilče Katnikova. Tov. F. Živčeva prečita svoj marljivo in temeljito sestavljeni referat, ki govori v njem o organizaciji, o nje pomenu in potrebi, očrta organizacijo in uspehe ženstva drugod ter nas z živo besedo navdušuje, naj bi se poprijele najresnejšega dela v svoj in narodov prospeh. Evo nekaj misli iz njenega referata: Poročevalka meni, naj bi se kako združile, naj bi osnovale društvo učiteljic, ki bi zastopalo specialne interese učiteljic, skrbelo za njih obstoj in napredek ter učilo in bodrilo nas na delo. — „Dokler bomo takole mirno živele s svojimi nemimi ideali,“ pravi, „ne bodo nas upoštevali. In če nam naša učiteljska društva, katerim edino imamo biti hvaležne za vsako dosedanje pridobitev, če nam ta društva pribore kak priboljšek, moramo sprejemati to kot milodar požrtvovalnih, delavnih naših moških kolegov. To pa človek ne sprejema s ponosom.“ — Namera združenja pa nima namena cepiti moči od že obstoječih učiteljskih društev, temveč jih tem intenzivnejše podpirati. Obuditi ima doslej nedelavne, speče moči k skupnemu delu v prospeh celokupnega učiteljstva! V svojih sestankih bi se kolegije med seboj spoznavale, bodrile in učile, proučevale bi svoje težnje in stremjenja. Rezultate in sklepe svojih zborovanj pa bi predlagale centralnim, bodisi okraj. društvom ali

deželnemu učit. društvu v presojanje in nadaljno razmotrivanje. Referentinja omenja dalje nedelavnost, brezbriznost in nevednost učiteljic v društvih, ki se nam jo, žal, dostikrat po pravici predbaciva. —

Priznati je treba referentinji, da ima lepe ideje in čiste, najblažje nazore. Dal Bog, da bi se čim preje realizirali!

Sprejela se je resolucija, da se za prvi čas ustanovi nekak klub v svrhu spoznavanja samih sebe in boljšega zblizanja. Izvolilo se je v vsakem okraju zaupnico, ki ima pozvedeti mnenja posameznic v svojem okraju ter poročati o tem pri prihodnjem sestanku. — Govora je bilo tudi o „prizadetih učiteljicah“, ki jadikujejo v „Gorici“ z dne 5. oktobra t. l. zaradi dozdevnih krivic, ki se jim baje gode. Oni dopis v imenovani številki „Gorice“ se odločno obsoja; tako pisarjenje ne dela časti dopisnicam ter kaže naravnost njih omejenost in nezrelost. „Prizadete“ se opozarja, naj se drugič obrnejo na pristojno mesto, in se jih pozivlje, naj bodo vbodoče toliko častne, da podpišejo z lastnim imenom svoj „glas iz učiteljskih krogov“.

Pred zaključkom prečita predsednica brzozavko tovarišice Z e m l j a n o v e , ki se je vzela radostno na znanje, zahvali se na udeležbi in pozornosti, nakar smo se razšle vedrih obrazov, polne duha naprednosti in podjetnosti, želeče si veselega snidenja pri zopetnem sestanku. Gospici Pavšičevi, smo hvaležne, da nas dramatično budi na delo. Smelo je storila prvi korak za nas, zato: Živela! Naprej! Pojdimo za njo vse kot ena! —

Duh časa.

V.

Slovenski klerikalizem je bil od nekdanj modernih šoli in učiteljstvu do skrajnosti sovražen. Pisal je o nas in o šoli tako podlo, zaničljivo in nekrščansko, da si nikakor ni mogel prisvojiti naših src in nagnenja do te stranke. Učiteljstvo se mora potegovati za čast svojega stanu, mora odbijati vse lažnive napade, neopravičena sumničjenja in razno hudobno in izmišljeno natolečevanje in obrekovanje, drugače bi svet o nas sodil jako slabo. Največ se imamo zahvaliti klerikalizmu, da smo tako izborno organizirani in delavni. Ni bil zaman naš mnogoletni boj; učiteljstvo je s tem natančno spoznalo svoje prijatelje in sovražnike; je spoznalo natančno namene našega klerikalizma, zato je ostalo prav z malimi izjemami svojemu poklicu in naprednemu duhu časa zvesto tako, da ga ni omajal noben sovražni naval, ki je vedno butal z elementarno silo na naše vrste. Da je to res, priča naš klerikalizem sam v št. 22 „Domoljuba“, ki se glasi tako-le: „Liberalni učitelji in ‚S. L. S.‘. Kakor pri vseh volitvah, tako so bili tudi pri zadnjih državnozborskih volitvah najhujši priganjači za propadlo liberalno stranko naši učitelji. Nismo mislili, da so ti tako zaslepljeni. Saj morajo vendar videti — slepi niso — da je ogromna večina ljudstva v našem taboru in da se ravno s takimi nastopi še bolj odtujujejo ljudstvu. Če jih ljudstvo ne mara se pa jeze in pravijo, da jim ‚Domoljub‘ izpodkopava ugled. Ne ‚Domoljub‘ pač pa protiljudsko postopanje, ki se kaže ob vseh volitvah, jemlje ugled učiteljstvu. Če je vsa fara složna za našega kandidata, je skoraj gotovo liberalni učitelj proti. Zato vidimo v mnogih volilnih krajih samo po en glas liberalnega učitelja. S. L. S. napreduje s silnimi koraki. Ne bo več dolgo, ko dobi večino v deželni zbornici. In prvi, ki se bodo oglasili za izboljšanje plač, bodo učitelji. Ali bo mogoče našim poslancem, ki vidijo strastno gonjo proti njim, glasovati za izboljšanje plač takemu učiteljstvu?! Dobro nam je znano, da je mnogo učiteljev po deželi, ki obsojajo to gonjo kakor tudi

umazano pisavo „Učit. Tov.“, a boje se terorizma, zato lepo molče. Skrajni čas bi pa bil, da se ti vzdignejo in glasno povedo Dimniku, Jelencu, Ganglu, Črnagoju in drugim kričarjem, naj ponehajo s svojo nespametno in učiteljstvu škodljivo politiko.“

To je za nas laskavo priznanje, da učiteljstvo ni okuženo s klerikalnim, protinarodnim, krivoverskim in smradljivim duhom, in tako upamo, da bo tudi vedno ostalo. Kar se tiče omahljiveev, nezadovoljnežev in terorizma, je pa gola laž in pobožna klerikalna želja. Ako pride S. L. S. na krmilo v deželnem zboru, se nam ne more goditi slabši kakor sedaj, ker ima tudi vlada pri tem nekaj govoriti, ne pa smrtni sovražniki učiteljstva in šolstva sami. Učiteljstvo bi se izneverilo svojemu stanu in poklicu, ako bi upognilo svoj tilnik pred zatiraleci šolstva, učiteljstva, omike in napredka samo iz kruhoborstva. Značajan mož se ne upogne vsaki sapi. Mi bomo zahtevali — in ne prosili niti beračili, kakor nam sramotilno vedno predbaciva klerikalizem — kar nam gre po človeški in božji postavi. Vemo prav dobro že naprej, da bo on s svojimi zastopniki pri uravnavi naših plač kakor vselej najbolj nasproten, ker je njegovo geslo biti šolstvu, učiteljstvu in narodnemu napredku nasproten. On ne pozna vnebovpijočih grehov, ampak smatra jemati delavcem in najemnikom zaslužen plačilo, za Bogu zaslužno delo, ker je na popolni krivoverski poti. Tudi politiškega takta ne bo hotel poznati, češ, zadovoljimo jih in s tem jim dokažemo, da nismo res taki. Do absolutne klerikalne vlade v naši deželi je pa po našem mnenju še dolga pot. Kar pa se tiče umazane pisave v „Učit. Tovarišu“, je bilo res tako umazano za naš klerikalizem, da si ni upal po tolikoletnem izzivanju dati niti odgovora na naše z dejstvi podprta dokažila. Napovedal nam je boj na življenje in smrt, a sramotno se je umaknil z bojnega polja, zbal se je svojih orgij, ne upa si na dan, ker dobro ve, da imamo v zalogi toliko smrtonosnega streljiva, da se sovražnika ne bojimo prav nič. Umazanec se je skrtil v potuhnjeno molčečnost, le izza kulis bljuje strup, ter kaže s svojim doslednim delom, da je nepoboljšljiv, trmast in hudoben. Mi pa imamo trdno zavest, da duh časa premaga vse ovire.

Padli so nekdanji tirani, prisijala je svobodna demokratska doba, pasti bo morala tudi z obraza hinavska krinka našega klerikalizma, ki pod zaščito zlorabe vere vara naš nerazsodni, pobožni in Bogu vdani ubogi narod. Pri zadnjih volitvah se je pa pokazalo, da je mnogo ljudi, ki ne trobijo v klerikalni rog — in teh ne bo vedno manj, marveč vedno več, za to bo skrbelo poleg drugih tudi učiteljstvo.

Kako visoko ceni naš klerikalizem delovanje učiteljstva, je pokazal nehote indirektno v števil. 23. „Domoljuba“: „Liberalno učiteljstvo je bilo povsod poraženo s svojimi kandidati. Pobijalo je na vso moč kandidature dr. Šusteršiča, dr. Korošca, dr. Benkoviča, dr. Žitnika, dr. Gregorčiča, a vsi so zmagali z velikimi večinami. „Učit. Tov.“ molči o teh zmagah, pač pa se veseli, da je prišlo v zbornico veliko socialnih demokratov. Pregovor pravi: „Gliha vkup štrih“. Kar lepo k socialnim demokratom, liberalni učitelji, tam je res vaš najboljši prostor, saj ste ravnatko nasprotniki našega kmeta kakor socialni demokratje, v verskem oziru, ne mnogo boljše.“

Ta smrdeča cvetka je tudi jako značilna. Da bi nam jemal ugled pri ljudstvu, je ta večni lažnjivec in obrekljivec na katoliški podlagi podtaknil vse protikandidate za učiteljske kandidate, kar pač vsak otrok že ve, da učiteljstvo ni postavilo na svojo roko niti enega kandidata širom naše domovine. Ako je sodelovalo skupno z voditelji napredne stranke, s tem še ni rečeno, da so

bili ti naši kandidati. S tem nam je nehote izkazal preveliko čast, ki jo pa odklanjamo, ker je prišla v javnost le z namenom, nas ponižati, zasramovati in osmešiti pred ljudstvom. In ti podli ljudje se še drznejo venomer trditi, da ne „Domoljub“ in „Slovenec“, marveč učiteljstvo samo si jemlje zaupanje in spoštovanje pri ljudstvu, ker deluje temu nasprotno. Kako nas hinavsko prišteva k socialnim demokratom, kakor bi bili ti izvržek človeštva in pravi krivoverci. To je res pravo katoliško delo! Mi spoštujemo visoko socialno demokracijo, čeprav sedaj še ne spadamo v to stranko, a povedali smo že mnogokrat, da v politiki ima učiteljstvo proste roke, mi spoštujemo vsako prepričanje, če je kdo socialni demokrat, mi nimamo nič proti temu, ogromna večina je še sedaj narodno-napredna. Čemu bi se upirali duhu časa? To je nazadnjaštvo! Socialna demokracija se mora danes v javnem življenju in v politiki upoštevati, ker je zaradi svoje organizacije ena najmočnejših strank v Avstriji. Pri nas še ni prišla do pozitivnih uspehov, a duhu časa moramo dati prostora. Oni so prijatelji šolstva in učiteljstva, narodne prosvete in socialnega napredka, kar pa klerikalizem nikoli ni bil in tudi ne bo. Zato in za nobeno drugo reč ni pozdravil „Učit. Tovariš“ socialno demokracijo v državnem zboru. Ravno ta stranka bo ovirala, da klerikalizem ne bo mogel izvršiti svojih črnih naklepov nad šolo in učiteljstvom. Kar se tiče vere, ostane naš klerikalizem podel, obrekljiv in dosledno hudoben, kakršen je bil vedno. Socialna demokracija ni bila nikdar principiarno protiverska stranka, kolikor je nam znano, marveč je bila vedno le proti zlorabi vere. Kdo je boljši, tisti, ki zahteva, da naj se živi, dela in piše, kakor nas učijo temeljni nauki naše vere, ali tisti, ki lepo našo vero uči, a živi, dela in piše tem naukom nasprotno, da s tem bije verskim resnicam naravnost v obraz, kar smo že mi dokazali z brezštevili zgledi? Doktorji sv. pisma, na noge! Dokažite nam to večno in kočljivo vprašanje, zaradi česar se bije neprestani boj!

Nam se očita, da smo v verskih zadevah malo boljši od socialne demokracije, ker zahtevamo, da se živi, dela in piše po naukih božjih in cerkvenih zapovedih, ne pa v krivoverskem klerikalnem zmislu. Mi zahtevamo pojasnila v tem oziru že mnogo let, a klerikalizem molči kot grob, noče dati odgovora, menda, ker ga ne more! Mnogo let je vpil neprestano: brezverska šola in brezversko učiteljstvo sta kriva vsega tega. Sedaj nam zopet očita brezverstvo, a odgovora ne da, ko ga zahtevamo, ko smo dokazali, da stoji klerikalizem na krivoverski podlagi. Kdo je večji nasprotnik našega kmeta, učiteljstvo ali klerikalizem? Učiteljstvo žrtvuje vse svoje dušne in telesne moči, da bi naš narod povzdignilo potom šolstva na višek omike in s tem do boljše blaginje. Kdo pa dela večne ovire pri tem težavnem delu? Mar ne naš klerikalizem, ki je z dna svoje črne duše nasproten učiteljstvu že od pamtiveka?

Šola je prokletstvo za naš narod, je geslo našega klerikalizma. Neštetokrat smo z golimi dejstvi dokazali, na kak grd, podel in nesramen način ovira šolstvo že od nekdanj, in ta stranka si upa še trditi, da je prijateljica našega kmeta ter očitati, da je učiteljstvo kmetu nasprotno! To je najgrša laž, klerikalna nesramnost in podlo obrekovanje na katoliški podlagi. Kdor ovira šolstvo in principiarno nasprotuje učiteljstvu, isti je največji narodni sovražnik, največji nasprotnik našega kmeta, grobokop napredka in socialnega razvitka — in to je naš potuhnjeni, lažnivi, obrekljivi in nepoboljšljivi klerikalizem. Sedaj je ta stranka izpremenila svoje ime v S. L. S., postala je po imenu demokratska, a dela in pisave z napadi na učiteljstvo in šolo so isti kakor nekdanj. Izpremenila je torej samo ime duhu časa pri-

merno, da s tem lažje vara javno mnenje ter meče nerazsodnemu ljudstvu pesek v oči. Zloraba vere, boj za nadvlado, nasprotstvo zoper šolo in učiteljstvo, razne organizacije med narodom za svoj prid in žep — vse to je ostalo kakor je bilo. (Dalje.)

Pisarna.

LXI.

Glede na izraženo željo v štev. 40. „Učit. Tov.“ odgovarjam, da je knezoškofijski ordinarijat odgovoril, naj se v zadevi svojega otroka obrnem na župnijski urad, kjer dobi primeren meritorični odgovor. Župnijski urad je zahteval naznanilo, a to je bilo poslano okr. šol. svetu. Pisal sem pa žup. uradu, kake rede je imel deček iz verouka, a ta mi ni potem ničesar odgovoril. Na ukaz okr. šol. sveta se je 25. pret. m. vršila kraj. učit. konferenca in tu se je z dvema glasoma proti enemu glasu sklenilo, da naj deček Stanislav, t. j. moj sin, obiskuje II. razred višje skupine. Katehet (kraj. šol. nadzornika ni bilo pri konferenci) pa pravi, da otroku odreka sposobnost, da bi pohajal verouk v tej skupini in to zaradi njegove starosti in malomarnosti. Predlaga tudi, da bi se jaz kot oče otroka ne smel udeležiti glasovanja in zahteva, da otrok hodi v II. razred nižje skupine. V znak protesta se tudi ne podpiše pod zapisnik, dasi je bil ves čas konference navzoč in se mu je zapisnik prečital. Zapisnik sva podpisala jaz in gđ. učiteljica ter sem ga odposlal okr. šol. svetu. Jaz sem izrečno poudarjal in v zapisniku zapisal, da je moj sin popolnoma zmožen pohajati višjo skupino, ker ima v vseh drugih predmetih dober red, le v verouku mu je dal katehet zadnje četrtletje 5. V šolskem letu 1906./7. je imel iz verouka 3, 3, 4, 5. Prejšnja leta pa 2.

Jaz za svojo osebo trdim, da je katehet nalašč dal red 5, ker ne more mene ne otroka trpeti. To je maščevanje!

Najsi okr. šol. svet sklene, kakor hoče — mogoče pa je, da ustreže katehetu.

Gospoda pri višjih šolskih oblastvih piše tako-le: „Im übrigen wird der Schulleitung die strenge Einhaltung der Vorschriften des Abschnittes XI. der Schul- und Unterrichtsordnung eingeschärft.“

Kako birokratsko in lepo! Kaj ne, tak ton pri nas, ko sta vendar zastopnika učiteljstva v okr. šol. svetu moža! Prosim, da bi se v „Tovarišu“ omenilo tudi o tem, kako je to, da mora oženjeno učiteljstvo pobotnice za draginjsko doklado dati potrditi in podpisati župnemu uradu. Bog ve, kdo je to izprožil in kje so bili tedaj zastopniki nar.-napr. stranke, da so ta predlog v dež. šol. sv. pustili, da je prodr. Ali bi se ne mogla ta srednjeveška neumnost odpraviti?! Na Kranjskem so pač čudne razmere, to pa le zaradi tega, ker je učiteljstvo v splošnem preboječe. Gospoda, ki pozna ljudsko šolo le na papirju, pa z nami pometa! — Kakor znano, meni klerikalci povsod nagajajo, kjer morejo, prevrnili so mi čebelnjak in mi naredili kakih 140 K škode. Govori se, da bo občinski odbor sklenil me predstaviti (ojoj!), odnosno prosil za moje premeščenje — ker se ne vdam klerikalni komandi. Poudarjam, da se nobenega ne bojim, dokler izpolnujem svoje dolžnosti. — V šolskih postavah ni nikjer povedano, če sme, in koliko sme računati učitelj za duplikat šolskega naznanila. Jaz sem včeraj nekemu klerikalcu napravil duplikat za njegovega sina, pa mu nisem računil ničesar, rekel sem, da mu že pošljem račun. Zakaj bi naj učitelj delal zastonj, medtem ko gospod župnik računa za razne liste 2 K 10 h takse?! Prosim pojasnila! — Želim le, da bi „Učit. Tovariš“ tako vrlo zastopal korist in ugled teptanega učiteljstva, ko doslej in da bi

tudi našo višjo gospodo, ki jaha §§, pa jih sama ne izpolnuje, trdo prijemal. Rokavice dol, treba je metle!

A. K., nadučitelj.

Odgovor. Na duplikat izpričeval in naznanil pride kolek za 2 K, a druge takse šolsko vodstvo ne sme pobirati. — O drugem govori dovolj jasno Vaše pismo.

Književnost in umetnost.

„Slovenska Matica“. 154. odborova seja v torek, dne 5. novembra, 1907, ob peti uri popoldne v društveni pisarni. Predsednik javi, da so zborovali reklamni, folklorški, knjižni in zemljevidni odsek. — Odbornik dr. Iv. Tavčar poroča o pravdi profesorja v p. Iv. Jesenka proti „Slovenski Matici“. Sodnijska obravnava se je preložila za 14 dni. Izvršujoč svoj knjižni program, sklene odbor proslaviti 400 letnico Primoža Trubarja s slavnostno akademijo in izdajo „Trubarjevega Zbornika“. — 100 letnica rojstva dr. Janeza Bleiweissa se istotako proslavi s posebno „Spomenico“. — Povodom upokojitve Matičnega častnega člana, vseuč. prof. dr. V. Jagiča, izide v „Knezovi knjižnici“ poseben spis. — Sklene se, da se vsi Matičini uradni spisi kolkujejo z narodnim kolkom. — Tajnik poroča o raznih prošnjah za podarjenje založnih knjig in o izpremembah poverjeništev. — Nova poverjeništa so se osnovala: pri Sveti Trojici v Slov. goricah, v Škednju pri Trstu, v Sv. Križu pri Križevcih, v Št. Petru pod Sv. Gorami, v Črnom lugu na Hrvaškem, v Spljetu, v Zatičini, v Semeljcih v Slavoniji, v Podčetrku, v Senju, v Šempasu in v Pragi II. poverjeništvu. — Za t. l. je poravnalo udnino 2028, za leto 1908. 11 udov. Od zadnje seje je pristopilo vnovič ali na nove—191 udov in dva ustanovnika.

Konstatira se vnovič, da srednješolci in učiteljski plačujejo kot naročniki za društvene publikacije le po K 2.— Visokošolci plačujejo kot redni udje K 4.— letnine.

Zvonček objavlja v 11. številki to-le lepo vsebino: 1. Materi na grob. Andrej Rapè. Pesem. — 2. Teta. Fran Tratnik. Povest. — 3. Na konjiču. E. G. Angl. Pesem s podobo v barvotisku. — 4. Zgode in nezgode. Iv. Kiferle. Povest. — 5. Golob golobu. Polenčan. Povest. — 6. Jesenski zaspanček. Avguštin Šabec. Poučni spis s podobo. — 7. Med angeli in cvetjem. Slika v barvotisku. — 8. Premodre glave. Silvester K. Narodna smešnica. — 9. Bolna Minka. E. G. Angl. Povest s podobo v barvotisku. — 10. Cigani. D. K. Povest. — 11. Pouk in zabava. Zastavica v podobah. Fr. Rojec. — Pevajmo tudi mi! Iv. Kiferle. Uglasbena pesem. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doro-poljskega.

Popotnik. Letnik XXVIII. Štev. 10. — Na uvodnem mestu priobčuje marljivi tovariš Avguštin Požegar vrlo zanimivo razpravo „Zborduša“. — Fr. Fink govori o „Preosnovi spisnega pouka“. — Dragotin Pribil je preložil iz češčine članek „Eksperimentalna šola“. — Miro Šijanec nadaljuje s svojim spisom „Triandrus“, govoreč o Aristotelu. — „Pokret za umetniško vzgojo v tujini“ se zove informativni članek, ki ga je preložil iz „Ped. Rozhl.“ D. P. — Listek, Pedagoški paberki in Kronika prinašajo tudi to pot mnogo zanimivih drobtin.

„Domače ognjišče“. Vsebina 10. štev.: 1. Andrej Rapè: Roditeljski večer. — 2. Rudolf Horvat: O vzgoji otrok v predšolski dobi. — 3. F. M.: Sirotinski sveti. — 4. Dopisi. — 5. Drobtine. — Toplo priporočamo!

Etika in politika. Predaval v „Akademiji“ 24. februarja 1907 prof. dr. Albert Bazala (Zagreb). Izdal konzorcij „Slovenske Gospodarske Stranke“. Natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Koledar (Vestnik) šolske družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani za l. 1908. je izšel z mnogovrstno in zanimivo vsebino. Cena K 1.20. Toplo priporočamo.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljski krožek Št. Vid pri Ljubljani ima svoj sestanek v četrtek, 21. novembra t. l., ob 4. uri popoldne pri „Slepem Janezu“. Na dnevnem redu je posebej še razgovor o učiteljskem shodu na Dunaju. Gostje dobro došli! Na zdar!

Pedagoško društvo v Krškem ima svoj občni zbor na torek, dne 19. novembra t. l., ob 10. uri dopoldne v Škocijanu. Vzpored: 1. K. Humek: Spomini z Dunaja. 2. Iv. Benedičič: Pomen in uporaba šolarske knjižnice. 3. K. Humek: Maroko, s skioptičnimi slikami združeno predavanje. 4. Občni zbor: a) poročilo predsednikovo in tajnikovo; b) poročilo blagajničarice; c) volitev novega odbora. 5. Predlogi in nasveti s posebnim ozirom na naše delovanje med ljudstvom.

Obed bo pri g. Durjavi in stane za osebo K 1'60. Vsak udeleženeec, ki se misli udeležiti obeda, naj to do 16. t. m. sporoči šolskemu vodstvu v Škocijanu.

K obilni udeležbi vabi

odbor.

Štajersko.

Savinsko učiteljsko društvo zboruje dne 19. listopada ob 2. uri popoldne na Gomilskem.

Dnevni red: 1. A. Peskov referat; poročila tov. V r a b l. 2. Volitev odbora za izvenšolsko delovanje. 3. Skioptične slike, predava tov. J a k š e. 4. Nasveti in predlogi.

K mnogobrojni udeležbi vabi

Rud. V r a b l, t. č. predsednik.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 21. novembra t. l., ob 10. uri v Slovenski Bistrici po sledečem vzporedju:

1. Zadnji zapisnik. 2. Poročilo o „Zavezinem“ zborovanju v Radovljici. Poroča gđe. tovarišica A. Westerjeva. 3. Poročilo o shodu zastopnikov avstr. učiteljski društev na Dunaju dne 2. nov. t. l. Poroča delegat tov. Krotky. 4. Kulturno delo učiteljevo izven šole in njega stik z narodom. Referent tov. Kokl. 5. Razgovor: Ali bi ne kazalo, da se naše društveno leto začne zaeno s šolskim letom? 6. Slučajnosti.

K polnoštevilni udeležbi vabi prav vljudno

odbor.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je zborovalo dne 7. novembra t. l. ob udeležbi 28 članov v okol. šoli na Ptuj. Predsednik tov. Žiher pozdravi presrečno vse navzoče. Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in brez ugovora odobri.

Zatem je sledilo temeljito poročilo tov. Peska o učit. zborovanju na Dunaju. Za svoj izboren referat je žel obilo pohvale od navzočih. Poročevalec sam pa se zahvalil sicer odsotnemu tovarišu nadučitelju H. . . . . da ga je pri g. nadzorniku denunciral, ker se je odpeljal na Dunaj že v sredo. (Ogorčenje.)

Tovariš Klemenčič stavi resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta:

„Učiteljstvo ptuj. okraja, zbrano pri zborovanju dne 7. novembra, poveri predsednika, da isti povpraša pri predsedstvu „Kmečke zveze“, kakšno stališče zavzema ista proti sv. Cirila in Metoda družbi. Ako ne dobi povoljnega odgovora, bo učiteljstvo izvajalo iz tega konsekvence.“

Na predlog tov. Kavklerja se odpošljeta kot delegata k seji upravnega odbora „Zveze štaj. učiteljev in učiteljic“ tov. Pesek in Klemenčič.

Ker ni bilo drugih nasvetov, zaključí tov. predsednik jako zanimivo zborovanje. F—è.

Goriško.

Izjava. Z odborovim sklepom „Goriškega učiteljskega društva“ se obsoja napade lista „Gorice“ ter „Primorskega lista“ na napredno učiteljstvo in njega predstojništvo. Odbor.

Goriško učiteljsko društvo je zborovalo 7. t. m. v kavarni „Central“. Predsednik tov. Jug pozdravi 78 navzočih tovarišev in tovarišic ter otvori zborovanje. Gosp. nadzornik Fr. Finžger nadaljuje svoje predavanje „Ukoslovne črtice iz prirodoslovja“. V Kanalu nam je podal zgodovino razvoja metodike prirodoslovnega pouka, danes pa je govoril o modernem poučevanju tega predmeta. Za svoje temeljito in zanimivo predavanje je žel burno pohvalo. Nato izrazi predsednik čestitke na povi-

šanju in učiteljstvo je živahno aklamiralo svojega priljubljenega predstojnika. Prešlo se je k drugi točki dnevnega reda, h gospodarskemu programu. Ker je bil referent Strnad, tov. v pok., zadržan, je prevzel poročilo tov. Furlani. Nasvetoval je, da bi stopili v dogovor z nekaterimi goriškimi narodnimi trgovci, ki bi bili pri volji darovati koncem leta odstotke svojega dobička našemu društvu. Učiteljstvo bi pa pri kupovanju upoštevalo v prvi vrsti te trgovce in jih tudi vedno in povsod priporočalo. V debato o tem poročilu je poseglo več tovarišev. Ker so nekateri nasvetovali, naj bi se začeli resno baviti z mislijo na ustanovitev „Učiteljskega konvikta“ v Gorici, fonda za nov list in učiteljske hranilnice in posojilnice, pripomni na to tov. Križman, da ne smemo pozabiti, da so zavodi naše „Zaveze“ last celokupnega slovenskega učiteljstva in ne samo kranjskih kolegov. Kadar bodo naši centralni zavodi moralno in gmotno tako podprti, da bi bila vsaka kriza naravnost izključena, šele potem bi mogli misliti na ustanovitev takih zavodov; a v nikakem slučaju bi ne smeli imeti ti konkurenčnega namena, ampak morali bi podpirati in širiti delovanje naših centralnih zavodov — torej le nekake filijalke. Nato predlaga predsednik izvolitev gospodarskega odseka, ki naj bi določil direktno naši gospodarski politiki in proučeval naše gospodarsko vprašanje. V odsek so bili izvoljeni tov.: Bajt, Furlani, Medvešek, Vrč in Doljak.

Poročilo delegatov o „Zavezinem“ zborovanju odpade, ker je že vsem znano iz „Učit. Tovariša“; omenja se le referat tov. Peska in nato sledi izvolitev odseka za izvenšolsko delovanje. Izvoljeni so bili: Strel Jadviga, Leban Karolina, Križman Ign., Medvešek P., Furlani L., Urbančič Al. in Vrč Al.

Nato sledi poročilo delegata tov. Križmana o dunajskem zborovanju. Prinaša nam pozdrav tov. Kesslerja. Poročal je dalje o govoru Jessenovem in posebno o nastopu drž. posl. Pernerstorferja. Z zadovoljstvom smo sprejeli vest, da se je ustanovila avstrijska slovenska učiteljska zveza. Vsakogar je veselilo, da stopimo bliže našim slovanskim tovarišem, da nas združi ta nova organizacija v mogočno falango za skupne interese.

Potem se opraviči tov. Križman glede dopisov o nameščenju učiteljic v Solkanu in Prvačini v klerikalnem listu „Gorici“. Ostro govori o netaktnosti tiste osebe iz učiteljskih (!?) krogov, ki je spravila to zadevo v javnost v klerikalnem listu, čeravno imamo svoje stanovsko glasilo in zborovanja, na katerih bi se pojasnila vsa stvar; ni pa nam treba posredovanja naših sovražnikov, ki izrabljajo take prilike nam v škodo. V imenu vseh navzočih koleginj izreče tov. gđe. Olga Prinčičeva ogorčenje nad takim početjem ter poda v imenu prizadetih koleginj našemu zastopniku v okraj. šol. svetu zaupnico, kar je pač edini in najboljši odgovor na napade v klerikalni „Gorici“.

Tovariš Al. Urbančič pozdravi v imenu našega društva novo organizacijo na našem polju, društvo učiteljic na Goriškem, ki se ima ustanoviti v kratkem.

Nato zaključí predsednik zborovanje.

Politiški pregled.

* **Drugi glavni zbor „Narodne stranke“** v Celju se je sijajno izvršil. Udeležencev je bilo nad 500. Govorili so dr. Božič o kmetiškem vprašanju, drž. poslanec Fr. Roblek o državnozbornem položaju, g. I. S m e r t n i k o stanju trgovstva in industrije in obrtništva na Spodnjem Štajerskem, nadučitelj B r i n a r o šolskem vprašanju. O delavskem vprašanju je poročal urednik g. L. F u r l a n i. — Na popoldanskem zborovanju je prvi govoril državni poslanec Vinko J e ž o v n i k o naših narodno-gospodarskih težnjah in državnem zboru. Doktor S t i k e r je poročal o stanju „Narodnega Lista“. Za vzdrževanje lista se je ustanovila „Narodna založba“. Splošno obširno poročilo o stanju stranke je podal dr. K u k o v e c. Profesor J o š t je govoril o srednjem šolstvu. Učitelj Č u l e k je govoril o sedanjem stanju zadeve glede kmetijske šole pri Št. Jurju. — Jurist L e š n i č a r želi, naj bi zanesla organizacija „Narodne stranke“ zanimanje za družbo sv. Cirila in Metoda med najširše sloje ljudstva. Urednik S p i n d l e r predlaga ob bučnem pritrjevanju, naj se napravi junktim: oni od C i r i l - M e t., mi od M o h o r j e v e d r u ž b e l Nato predlaga nov odbor, ki obstoji iz načelnikov 32 krajevnih odborov stranke in še nekaterih Celjanov.

Ko so se bili oglašili še razni govorniki, je zaključil dr. K u - k o v e c v celem šesturno zborovanje. — To zborovanje nam daje novih nad o zmagi narodne in napredne ideje na Spodnjem Štajerskem.

Državni proračun za leto 1908. Pred nami leži načrt k finančnim zakonom za l. 1908., ki ga je ministrski predsednik predložil parlamentu; iz sumarija posnemamo sledeče podatke:

	Izdatki	Dohodki
1. Cesarski dvor	K 11,300.000	
2. Kabinetna kancelija Njeg. Veličanstva	176.531	
3. Državni zbor	3,735.280	
4. Državno sodišče	67.464	
5. Ministr. svet in upravno sodišče	4,351.794	2,637.590
6. Skupne stvari	282,519.798	
7. Ministrstvo za notranje stvari	84,129.189	2,830.839
8. Min. za deželno brambo	78,713.752	1,351.696
9. Ministrstvo za uk in bogočastje	111,957.561	18,174.402
10. Ministrstvo za finance (inkl. državni dolg)	712,494.087	1,376,303.531
11. Ministrstvo za trgovino	198,544.860	187,677.870
12. Ministrstvo za železnice	412,123.310	494,204.480
13. Ministrst. za poljedelstvo	62,002.353	41,550.571
14. Ministrstvo za pravosodje	86,048.911	3,937.111
15. Najvišji računski dvor	630.200	
16. Pokojnine	85,028.018	7,106.656
Skupaj	K 2,133,823.108	2,135,774.746

Državni proračun za leto 1908. izkazuje torej skupno potrebnostino . . . . . K 2,133,823.108 in skupno pokritje . . . . . " 2,135,774.746

torej prebitok . . . . . K 1,951.638 ki je nasproti prebitku 1907 . . . . . " 890.907 večji za . . . . . " 1,060.731

Glede I. in II. postavke „cesarski dvor“ in „kabinetna kancelija Nj. Veličanstva“ so stroški preliminirani v isti visokosti kakor l. 1907. — V III. postavki „državni zbor“ znaša potrebnostina K 374.573 več nego v proračunu za l. 1907., in to posebno z ozirom na povečanje dijet zaradi višjega števila poslancev. — V V. postavki „ministrski svet in upravno sodišče“ nahajamo višjo potrebnostino K 175.150, oziroma K 51.225 zlasti zaradi uravnave plač in sistemizacije novih uradniških mest. — Pri VI. postavki „prispevek k stroškom za skupne stvari“ se je z ozirom na to, da niso še delegacije sprejele proračuna za skupne izdatke pro 1908, vporabilo preliminarne vsote l. 1907.

— Budget ministrstva za notranje stvari izkazuje višjo potrebnostino K 5,446.189, od katere gredo 3/4 milijoni kron na račun uravnave plač državnih uslužbencev. Pol milijona znaša večji trošek titula „cestna stavba“; posebno Dalmacija je vpoštevana v tem pogledu. — Višja potrebnostina ministrstva za deželno brambo znaša K 6,800.000. Vzrok tiči zlasti v nameravani ustanovitvi domobranskega topničarstva in zvišanja aktivitetnih doklad žandarmerijskega moštva. — V etatu ministrstva za uk in bogočastje znaša skupna višja potrebnostina K 19,658.366, od kojih pripada K 8,766.000 na uravnavo plač. Omenjeni večji trošek se razdeluje na oddelke „centrala“ s K 792.773, „bogočastje“ s K 3,249.701 (večinoma za regulacijo duhovniških plač) in „uk“ z okroglimi 15 milijoni. Na teh zadnjih participirajo vseučilišča z okr. 5 mil., srednje šole z okrol. 6 mil. in obrtniške šole z okrogl. 2 mil. — V titulu 19. „ljudske šole“ nahajamo plus K 1.5 mil. § 12. se tam glasi: „Primorsko. — Stavbe in nakup realitet za nastanitev zavodov, všteti stroške stavbene režije, notranje ureditve in preselitve K 65.000 (nasproti kron 30.000 pro l. 1907.) adoptacija, oprema in učne potrebnostine K 4439 (nasproti K 2100 pro l. 1907.). Je-li to slovenska šola v Trstu? Iz načrta ni razvidno; pač pa bi moralo to izvirati iz dotičnih prilog, ki se predložijo obenem z načrtom. — Proračun finančnega ministrstva izkazuje faktično višjo potrebnostino okroglih 23 milijonov. Od teh spada na uravnavo plač

finančnih uslužbencev K 7.5 milijonov. V povračilo državnega dolga je postavljen znesek 6 milijonov kron. Monopol tobaka zahteva večjo izdajo 3 milijone kron. — Ministrstvo za trgovino izkazuje višjo potrebnostino okroglih 6 milijonov kron. — Manjši je strošek za pristaniške naprave v Trstu (— 7 milijonov). Za subvencije pomorskega prometa je proračunjen znesek 2 milijona kron. Preliminirana potrebnostina pošte in brzjava znaša 9 milijonov kron več nego letos, posebno z ozirom na regulacijo plač. — Ministrstvo za železnice zahteva faktično višjo potrebnostino 7 milijonov kron. — Ministrstvo za pravosodje hoče 9 milijonov kron več, večinoma zaradi uravnave plač justičnih uslužbencev. — Ministrstvo za poljedelstvo izkazuje 4.4 milijonov kron več potrebnostin.

* **Ekspozé finančnega ministra.** Veliko senzacijo je zbudilo poročilo finančnega ministra, da izkazuje sklepni račun o upravnih dobi l. 1906. prebitok 146 milijonov kron. Ta rekordna vsota ni bila pri nas še nikoli dosežena in do te višine se ne pospenja neproračunjeni prebitok navadno niti v bogatejših državah. — Razlog tiči v visoki gospodarstveni konjunkturi leta 1906., v izboljšanem gospodarskem položaju, ki poveča splošno dobrobitje in izboljša način življenja vseh slojev. Iz tega izvira izboljšanje dohodkov drž. železnic za celih 28 milijonov nad preliminiranim zneskom za l. 1906. in velikansko povečanje dohodkov iz užitinskih davkov, posebno iz cukra in tobaka — katerih večji ali manjši konsum je izvrstno merilo za splošno blaginjo. Tudi večji dohodek iz pristojbin pomenja vsestranski živahni promet v gospodarskem življenju — posledica visoke konjunktore. — Izvrstno stanje državne blagajnice v letu 1906. je zato omogočilo vladi, da je pokrila s pomočjo tega prebitka velike vojaške kredite, ne da bi se zatekala k posojilom. Odbivši 63 milijonov za vojaške kredite, ostane torej na razpolago 83 milijonov kron. — Po predloženem načrtu finančnega zakona ima vlada razpolagati s to blagajniško gotovino za sledeče investicije: v svrhu železniških naprav, posebno povečanja voznega parka 58 milijonov (okroglo); v razširjanje telefonskega omrežja 6 mil.; v dotacijo melioracijskega zaklada 4 mil.; v svrhu pospeševanja obrti, industrije in izvoza 1.8 mil.; za klinične oddelke v bolnišnicah 8 mil.; za Rdeči križ 300.000; za ustanovitev zaklada v svrhu oskrbovanja stanovanj za državne uradnike 4 mil.; ravnatoka za delavce na solinah 1 mil. in končno v podpiranje oskrbovanja mladine pol milijona. — To so res krásni uspehi finančne uprave, za katere pa ne gre posebna zasluga finančnemu ministru, nego nepričakovano visokemu znesku državnih dohodkov zaradi dobre konjunktore. — Ker se gospodarske razmere v tekočem letu niso mnogo izpremenile od onih l. 1906., je opravičena nada, da tudi sklep letošnje upravne dobe izkaže, če ne enak, vsaj približno tako visok prebitok kakor leta 1906. — Proračun za l. 1908., čigar postavke so, kakor je navada, izračunane po troletnem povpreku, sedaj torej dobe 1904 do 1906 se ozira seveda tudi na uspehe finančne uprave tega zadnjega leta; bode-li izkazalo tekoče leto ravnatoka bogat prebitok, utegne pridobiti budget za l. 1909. tembolj na elasticiteti. — Ravnokar predloženi proračun je dosegel znatno vsoto 2 milijardov kron; preliminirane potrebnostine znašajo namreč v okroglem številu 2139 milijonov in preliminirani dohodki 2136 milijonov. Finančni minister je podal zanimivo sliko o rapidnem naraščanju proračunov od l. 1868. naprej, ki dokazuje, kako kolosalno se povečajo potrebnostine države. Leta 1858. so bile skupne potrebnostine preliminirane z okroglimi 640 milijoni, po enem desetletju l. 1868. znašajo te že 846 milijonov in l. 1888. po enakomernem naraščanju 1077 milijonov. Od tedaj se pojavlja še večja progresija izdatkov. Proračun l. 1898. govori že o 1495 milijonih in za l. 1908. smo že presegli 2 milijardi.

* **Preosnova ministrstva.** Takozvana češka kriza se je končala z rekonstrukcijo celega kabineta. Po dolgih in napornih pogajanjih se je posrečilo baronu Becku premagati neštivilne osebne in stvarne zapreke, ki so jih razne vplivne osebe, stranke in strančice stavile preosnovi ministrstva na pot, ublažiti nasprotstva ter je končno vse zediniti in zadovoljiti v toliko, da so se pogodili, si razdelili ministrske portfelje in mu s tem zagurali naglo rešitev nagodbe v avstrijskem parlamentu. „Wiener Ztg.“ prinaša cesarjeva lastnoročna pisma, s katerimi vladar odpušča in odlikuje odstopivše in imenuje nove ministre. Novo

ministrstvo je sestavljeno tako-le: baron Beck: predsedstvo; baron Bienert: notranje; dr. Marchet: nauk in bogočastje; dr. pl. Derschatta: železnice; vit. pl. Korytowski: finance; dr. Ebenhoch: poljedelstvo; dr. Fiedler: trgovina; dr. Klein: pravosodje; dr. Gessmann: minister brez portfelja, ki pa prevzame ministrstvo javnih del, katero bo v kratkem ustvarjeno; Peschka: nemški minister-narodnjak; Prášek: češki minister-narodnjak; F. M. L. pl. Georgi: vodja domobranskega ministrstva; David pl. Abrahamowicz: poljski minister-rojak.

* **Davek kraljevine Hrvaške in Slavonije.** Hrvaška in Slavonija plačujeta na leto 14.974.308 K davka. Od tega davka dobiva Ogrska 8.385.613 K, Hrvaška pa 6.588.685 K.

* **Nad grobom Zrinjskega in Frankopana.** Vernih duš dan so šli nekateri hrvaški državni poslanci v Dunajsko Novo mesto na grob Zrinjskega in Frankopana na tamošnjem pokopališču. Zjutraj so služili poslanci Frane Ivanišević, prof. Virgil Perić in prof. Vjek. Spinčić maše za hrvaškega mučenika v župni cerkvi Dunajskega Novega mesta. Potem so se pa podali na pokopališče. Tu sta govorila posl. Ivčević in Trešić-Pavičić, ki sta izrazila željo, naj bi se smrtni ostanki obeh mučnikov prepeljali v domovino. Od tam je šla deputacija k županu Dunajskega Novega mesta, dr. Franu Kamannu, ki jo je lepo sprejel. Poslanci so se zahvalili županu, da je šel na roko „Društvu hrv. zmaja“, ki je svoječasno poskrbelo mučnikoma za nov grob. Župan je izjavil, da jim bo pomagal v slučaju, ako se kosti hrvaških mučnikov prepeljejo v Hrvaško.

* **Ruski državni proračun za leto 1908.** Iz Petrograda poročajo, da ima proračun za leto 1908., ki ga je sestavilo finančno ministrstvo, nastopne številke: Redni dohodki dve milijardi 318 milijonov, redni stroški dve milijardi 317 milijonov; izredni dohodki 7 mil. rubljev. Izrednih stroškov je 198 mil., in sicer 67 mil. za poplačanje stroškov rusko-japonske vojne, 59 mil. za gradnjo železnice, 8 mil. za podpore pokrajinam, v katerih vlada beda itd. Te stroške večinoma pokrijejo s posojilom.

* **Papež in modernisti.** Iz Rima javljajo: Papež je izdal dekret na škofo vsega sveta, v katerem jim ukazuje, naj smatrajo duhovnike, ki so pristaši modernistiške struje, kakor da stoje izven cerkve, ter naj proti njim postopajo z vso strogostjo. — Odgovor na tozadevno papeževo encikliko o modernizmu je, kakor poročajo iz Rima, izšel v anonimni knjigi pod naslovom: „Program modernistov. Odgovor na encikliko Pija X.“ Knjiga zaključuje s sledečimi besedami: „Naša prizadevanja stremijo za tem, da razširjamo nov dokaz za neminljivo delovanje katolicizma. Sedanja obsodba nas ne straši; mi hočemo, da postane krščanstvo zopet sila.“

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Vesela družba pri odhodu gg. zemljemercev v Kostanjevici zložila K 7-10; ob praznovanju 10 letnice v Trstu zložili dne 31. okt. slovenski in hrvaški učitelji 10 K; gdč. Anka Pogljajen in Jos. Gosak ob odhodnici 2 K. Živili! Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt je plačal tovariš Matej Jug z Blok. Popravek: 4 K, ki smo jih izkazali v 42. številki na tov. Fr. Šorna veljajo kot naročnina na Učit. Tovariša in ne kot letnina za „Učit. konvikt“.

Kontrolne knjižice za obrtne nadaljevalne šole se dobivajo v „Učiteljski tiskarni“ po običajni ceni.

Za 20% znižane vstopnice oziroma kuponi za slovenske gledališke predstave se dobivajo pri tovarišu J. Dimniku na I. mestni šoli.

„Slovenska Šolska Matica“ je izdala in založila „Spominske liste za dečke in deklice“. Ker so jih mnoga šolska vodstva naročala tudi v „Učiteljski tiskarni“, nam jih je izročila „Šolska Matica“ v razpošiljatev. Spominski listi so zdaj pošli, tudi „Šolska Matica“ jih nima več; brez njenega dovoljenja jih ne sme tiskati Učiteljska tiskarna. Toliko v vednost onim šolskim vodstvom ki so naročili Spominske liste, a jih niso dobili.

Učiteljska služba v Lehenu pri Ribnici na Štajerskem je torej razpisana z rokom do 30. t. m. Ta služba je v II. pla-

čilnem razredu, krajni šolski svet pa da formalno izkušenim učnim osebam obojega spola prosto stanovanje in kurjavo. To in dejstvo, da je Lehen slovensko-naroden in si želi občinstvo narodnega učitelja, je gotovo vabljivo dovolj, da se zglati prav dobra učiteljska oseba za službo v Lehenu. — Kako prav so imeli slovenski listi, ko so se oglašili zoper imenovanje učiteljice Wachove za to šolo. Proti ropotanju v časopisih so se pošiljali popravki v korist Wachovi, dokazalo pa se ni: 1. da obvladuje imenovana „popolnoma“ slovenski jezik, 2. da bi imela izpit iz slov. jezika. Da, ta učiteljica se je izrazila sama, da se hoče na slovenski šoli izuriti v slov. jeziku. — V Lehenu pač nimajo šol za poizkuse in za nadaljna izobraževališča gojenk iz nemških zavodov.

Učiteljsvo ljubljanske okolice naj se zbere dne 19. novembra ob 3. uri pop. v „Narodnem domu“ v Ljubljani k prijateljskemu sestanku.
Gregorin.

Desetletnica učiteljevanja. Tovariši Slovenci in Hrvati, ki smo dovršili leta 1897. učiteljišče v Kopru, smo se sestali na željo vseh sošolcev 31. okt. v Narodnem domu pri Sv. Ivanu v Trstu, da proslavimo desetletnico svojega delovanja na šolskem polju. — To je bil sestanek, kakršnih sreča le malo človek v življenju, zakaj bil ni le sestanek tovarišev, marveč bilo je zopetno snidenje samih od nekaj iskreno ljubečih se prijateljev, ki smo nekoč štiri leta zaporedoma preživeli skupno v najlepši slogi in prijateljstvu. V vsaki potrebi, povsod smo bili edini ter složni zagovorniki drug drugega. Hude čase smo preživeli v Kopru; zakaj bili smo tamkaj ravno ob največjih političkih demonstracijah, ki ostanejo zgodovinska priča gorja, katero morajo prebiti kandidati v onem nesrečnem istrskem gnezdu. In to nas je še bolj spajalo, da smo se še iskreneje med seboj ljubili. Če nam usoda in okolščine niso nujali posebnih udobnosti, smo si pa mi s svojo medsebojno ljubeznijo vse nedostatke namestili, tako da smemo vendar reči, da so bili to najlepši časi našega življenja, četudi v Kopru. — Sedaj smo se pa zopet srečali po tolikem času. Po zunanje sicer malo izpremenjeni, po izkušnjah zrelejši, a v sreju vedno isti. S kakšnim veseljem smo pač med seboj kramljali ter govorili iz srca v srce. Pač mnogo, mnogo smo si imeli povedati ali o sladkostih in sreči pretekle dobe učiteljevanja malo, jako malo, nasprotno, tožiti mnogo. Vsak je vedel praviti o bridkostih, a ni eden o sladkostih. Povedali si pa nismo vsega, saj nam tega tudi ni bilo mogoče. Ali česar ni mogel razodeti jezik, to so razodeli resni obrazi, in posamezne poteze na njih so živo pričale, česar jezik še ni razodel, zakaj obraz je zrcalo srca. — Po tolikem času smemo vendar reči, da smo bili zopet enkrat srečni. A to naše veselje bi bilo še popolnejše, ko ne bi pogrešali v svoji sredi nepozabnega sodruga Hrvata — pokojnega Vivoda, ki ga je iztrgala nemila smrt iz naše srede takoj prva leta učiteljevanja. — V njega spomin, kakor tudi v spomin pok. Maska, nepozabnega sošolca, umrlega početkom IV. tečaja, smo labrali med seboj 18 K na korist družbi sv. Cirila in Metodja za Istro. Le-to vsoto sta kasneje povišala za 3 K tovariša Daneu in Trobec, ki sta nas razveselila s svojim posetom. — Oba omenjena tovariša sta nas v lepih besedah pozdravila v imenu krajnih in okoličanskih tovarišev s pristavkom, da bi bila udeležba tovarišev gostov večja, ko bi jim bila slavnost bolj znana. Po obedu smo postavili nekaj telegramov bivšim profesorjem, in sicer: g. ravnatelju Frankoviču, g. prof. Šubiecu in g. nadz. Finžgerju. Na to smo se vsi skupno slikali. Potem smo se zopet vrnili k Sv. Ivanu, kjer smo z raznimi interesantnimi napitnicami, govori in petjem zaključili oficijalni del svojega veselega sestanka z željo, da bi se čez zopetnih 10 let ob 20 letnici zopet srečno snidli. — Naslednjega dne smo posetili korporativno razstavo slik v „Narodnem domu“ v Trstu. Popoldne smo pa napravili izlet po morju v bližnji Miramar namesto v Koper. Na povratku smo se udeležili prekrasne gledališke predstave „Na sodni dan“ v „Narodnem domu“ ter tako zaključili slavnost svojega desetletnega učiteljevanja, ki ostane brezdvomno vsakemu izmed nas v trajnem, nepozabnem spominu.
Fr.

Osebnosti na Štajerskem. Definitivnim so imenovane: v Braslovčah Berta Megličeva, v Št. Jurju v Slov. goricah Irena Slemenškova, za Sv. Lenart v Slov. goricah Ant. Zabukošek, pri Sv. Martinu pod Vurbergom Ida Čoklova, za Prihovo Božena Krečeva, za Zreče

Adela Fabijani, za slov. šolo v Vitanju; Marija Lindtnerjeva. Učiteljicam ročnih del v Razboru pri Zidanem mostu je imenovana Vida Jurkova.

Zvezo narodnih društev, t. j. zvezo nepolitiških društev (knjižnic, bralnih društev itd.), so ustanovili dne 27. okt. na Goriškem. S tem je podana podlaga nadaljnemu organizovanemu delu za ljudsko izobrazbo. Predsednik zveze je dr. Puc.

Farovski gramofoni. Zadnji „Gorenjec“ objavlja pod tem naslovom članek, ki moramo z njim seznaniti svoje čitateljstvo. Imenovani list piše: Zadnjič smo povedali, kako je Postojnarjev Jaka iz Gorjan mahal po gostoljubnih Radovljčanah, ki so v pozdrav naprednim učiteljem razobesili zastave. Povedali smo, da je to netaktnost dopustil radovljški meščan g. Vurnik, ki je predsedoval klerikalnemu shodu. Povedati moramo še, da je ta umetnik Vurnik celo dopustil, da so neotesani zborovalci žugali naprednim učiteljem z — bikovo žilo in so zborovalci v talarjih temu klicu zadovoljno pritrjevali. Kaj je res to bil umetnik, rezbar itd. Vurnik?! O ne — takih sirovosti pravi umetniki pač ne morejo prenašati, zato se nam zdi, da je g. Vurnik na tem shodu pokazal, da ni veliko več, kakor kak farovski — dninar! Toda o farovških dninarjih bomo pri drugi priliki katero rekli. — Danes si oglejmo tisto novo zvezdo, ki je izšla na klerikalnem nebu in kaže v obljubljeni deželo. Ta zvezda je — Jakob Polda iz Gorjan. Mož je sicer preneznaten, da bi se pečali z njim zaradi njega. A pečati se moramo z njim, da pokažemo, kako zlorablajo naši „gospodje“ malo bolj nadarjene kmete, da ubijajo z njimi ostali narod. — Jaka je hodil v šolo k tedanjemu nadučitelju Janku Žirovniku, katerega imajo Gorjani še zdaj v dobrem spominu, ker jim je zidal „Gorjanski dom“ in sploh toliko storil za Gorje, da so ga volili častnim članom „Bralnega društva“. Na častni diplomii sta podpisana prava katoliška korenjaka, župnik Janez Ažman in župan Jakob Žumer. — Torej tu naš Jaka ni mogel videti nič tistega „liberalizma“, nad katerim zdaj maha z bikovo žilo. Za Jankom Žirovnikom je prišel v Gorje za nadučitelja Josip Žirovnik. Ta je splošno znan kot jako mirna duša, ki se vede v službi in izvén nje korektno in tudi kot kristjan ne daje najmanjšega povoda kaki pritožbi. Drugi učitelji okoli Gorij so sami mirni in vestni ljudje, ki rajši pod Oblakom veslajo, kakor pa širijo — liberalizem, Jakob, najstarejši otrok, je pa tudi šele letos začel šolo obiskovati in se torej še ni mogel toliko navzeti „liberalizma“, da bi z njim strašil svojega pobožnega očeta. Iz vsega tega se vidi, da Jakob Polda ni imel nobenega povoda iz lastne izkušnje ali iz izkušnje v blejski okolici mahati po naprednih učiteljih. — A Jaka je od mladega tako izrejen, da vdano služi vsaki srajci, če le malo diši po kadilu. Iz vestnih učiteljev je prišel v roke mežnarjev. Postal je ministrant. Znano pa je, da so ministranti navadno najbolj slabo izrejeni ljudje in da skrbni in previdni starši zato nikdar ne puste svojih sinov v ministrantovsko službo. Nikjer se razmeroma toliko ne postopa in ne uganja hinavščina kot pri ministrantih! In Jaka je rastle v starosti ter ministrantovski in pozneje mežnarski modrosti! Leta 1900. je že začutil v sebi moč, da se more vtakniti tudi v javne zadeve. Napisal je torej za „Domoljuba“ dopis, v katerem obrekuje gorjanskega nadučitelja, da se kar kadi. H koncu dopisa je pisal: „Kam naj se obrnemo in kje naj iščemo pomoči proti tej liberalni kugi, ki okužuje verno ljudstvo s svojim strupom?!“ — To je bila tako velika lumparija, da jo je v „Domoljubu“ od 21. junija 1900 moral zavrtniti sam gorjanski župan Žumer, ki je h koncu svojega ugovora zapisal značilne besede, da bi taki dopisi res zanesli kugo v mirne Gorje. Tako je Postojnarjev Jaka dobil za svoj I. nastop pošteno zaslužno zaušnico od najkompetentnejše strani! A to ni izmodrilo Jaka. Namesto da bi se bil potrudil postati vzoren gospodar, je postal konsumar itd. ter uganjal klerikalne burke po Gorjah z raznimi razposajenimi kaplani, ki so pa toliko stali, da se je n. pr. „Bralno društvo“ precej zadolžilo in imajo sploh Gorjani nekaj tisočev več intabuliranega dolga, nego so ga prej kdaj imeli. — In tudi to je bila taka burka v — Radovljici! Nastopil je kot mož iz „naroda“ in govoril o liberalnih učiteljih, kakor bi mu bili zapisali že deset otrok med vrage. To je tisto „katoliško“ napenjanje, da se ljudi bolj prime farba! Toda ni govoril — saj nima nobene lastne izkušnje — nego bral je to, kar so mu napisali

v kakem farovžu. Zato pa ni bil „mož iz naroda“, nego čisto navadni farovski gramofon, ki naj bi ljudem natrobil v ušesa nekaj, kar ni res, kar pa „gospodje“ potrebujejo, da ohranijo ubogega kmeta pod svojo komando. Mi le rečemo: Tožite učitelje, da protiversko nastopajo! Dokler pa tega ne storite, je ono Vaše govorjenje nesramno obrekovanje. — Toliko o tem pozlačenem stebur modernega katoličanstva, da bodo cenjeni bralci vedeli, s kom imamo opraviti. Take možičke „gospodje“ spuščajo v boj, da za njihovimi hrbti bolj varno — kvartajo! Ubogo ljudstvo pa, ali misli, da je to pravo zlato, ali pa se boji spraskati to zlato peno dol s teh preperelih stebrov! — Kar se je torej od klerikalne strani govorilo ali pisalo o sklepah naprednih učiteljev v Radovljici, je ali naravnost zlagano, ali pa zverženo, da se prost človek ne spozna. V Radovljici napredni učitelji niso sklepali nobenih resolucij, ki bi bile proti veri. Pač pa so govorili, da je klerikalizem največji nasprotnik sedanjih šolskih postav in torej šole. Kdor izmed učiteljev torej podpira klerikalizem, ta podpira sovražnike — tistih postav, na katere je prisegel. Človek pa, ki dela proti svoji prisegi, ni nič vreden. Tako so govorili učitelji. Mi starši moramo biti šele veseli, da imamo tako možate učitelje, ki se upajo pred vsem svetom postaviti se po robu tistemu pogubnemu klerikalizmu, ki hoče dandanes moralno in materialno zaslužniti naš narod. Taki možje bodo tudi možato odgojili naše otroke, da bodo lahko srečno živeli in se zavedali svoje človeške veljave. Zato so pa klerikalci v prvi vrsti sovražniki naši in naših otrok. Torej se jim moramo tudi mi postaviti po robu, kadar preganjajo naše vrle učitelje, katere Bog živi in čuvaj v teh težkih časih! — Tako „Gorenjec“. Hvala mu! Ko bi tudi drugi napredni listi pisali tako! Seveda je škoda, da je izgubila palica svojo katoliško vzgojno veljavo. Postojnarjev Jaka bi jih dobil petindvajset, kar bi bilo dovolj plačila njegovi neumnosti. Dr. Lampe, ta nekaznovani hujskač, ki sodi v kriminal, bi moral dobiti po toliko za zajtrk, kosilo in večerjo, potem bi se nemara nekoliko ohladila njegova kri. Pa saj je tudi Krjavelj kuriral svojo kozo. In nemara pride tudi za to klerikalno kost dan plačila. Potem se bomo smejali mi!

V Gorici je umrl dr. Jos. vitez Tonkli, svoj čas politiški voditelj goriških Slovencev, deželni in državni poslanec. Več let je bil tudi namestnik dež. glavarja. Ob politiškem razkolu na Goriškem se je postavil na klerikalno stran. To ga je pomedlo iz javnega življenja.

Zanimiva razstava knjig in knjigotrštva se bo otvorila prihodnje dni v Parizu. Kazala se bo zlasti tehnična stran pri tiskanju, vezanju in razprodaji knjig.

„Slovenski Jug“ v Belgradu je začel zopet izhajati. Belgrajska mestna občina je darovala v ta namen 4500 dinarjev. Kdor se zanima za kulturno in politiško življenje Jugoslovancev, si ga naj naroči. Stane 10 frankov na leto.

Grof Jan Harrach je praznoval te dni svojo osemdesetletnico. Ta veliki češki rodoljub je tudi odkritosrčen prijatelj slovenskega naroda. Še na mnoga leta!

Čebelarsko predavanje. V nedeljo, dne 10. t. m., popoldne je predaval v Vel. Laščah tov. Ant. Likozar o umnem čebelarstvu. Predavanja se je udeležilo lepo število (skoro 40) čebelarjev, dasiravno so bili nekateri po dve uri daleč doma. V dveurni razpravi je zarisal tov. Likozar glavna pota in točke, po katerih naj se ravna čebelar, da ima z najmanjšimi stroški dosti dobička od svojih čebel. Predavanje je bilo vseskozi zanimivo, tako jasno, razumljivo in poljudno, da smo mu vsi sledeli z največjo pozornostjo. Končni predlog predavateljev je bil, naj se ustanovi v Laščah čebelarska podružnica, nekaj njenih članov pa naj se naroči na strokovni list. „Slov. čebelar“. Predlog je bil sprejet in se bo o njem o priliki sklepalo. — Tako je bil že mrak, ko smo se vsi zadovoljni razšli. — Vrlemu tov. Likozarju pa bodi najlepša hvala za njegov trud in prijazne nasvete. —k.

Krško učiteljstvo priredi v soboto, dne 16. t. m., ob 7. uri zvečer v telovadnici meščanske šole v Krškem roditeljski sestanek, ki je pristopen vsem odraslim. Vzpored: 1) Vzgojno predavanje: Lj. Stiasny. Dajte nam boljše matere in dobili bomo boljše možje. 2) Poljudno poučno z mnogimi skioptičnimi slikami združeno predavanje: K. Humek: Maroko. K obilni udeležbi vabita ravnateljstvo meščanske in vodstvo ljudske šole.

Družba sv. Cirila in Metoda opozarja slavno občinstvo na narodni kolek v prid družbe. Županstva, hranilnice in posojilnice, razne zadruge in druga narodna društva naj blagovolijo na svoja pisma prilepiti na narodni kolek. A tudi privatniki naj to store! Ako bo vsaka Slovenka in vsak Slovenec prilepil na pismo ali razglednico narodni kolek, dobi družba dosti več dohodkov, kakor do sedaj. — Leta 1906. je znašal dohodek narodnega koleka skupaj 4433 K 24 v. Letos ne smemo zaostati, ne smemo iti rakovo pot; dobiti moramo vsaj toliko, če že ne več, kakor lansko leto. Slovenci in Slovenke, sezajte torej pridno po narodnem kolk. Na vsako pismo in razglednico narodni kolek!

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je jela razpošiljati svoj koledar za l. 1908. Kdor ga pomotoma ne dobi, se naj zgleda zanj po preteku 14 dni pri družbenem vodstvu. Cena koledarju je 1 K 20 h, sprejme se pa tudi več, saj je to za našo družbo in po nji za slovensko prosveto.

Razstavo z geslom „Otrok“ je sklenilo prirediti „Splošno slovensko žensko društvo“ v Ljubljani spomladi leta 1908. Pokazalo se bo vse, kaj so storile znanost, umetnost, obrt in industrija za vzgojo otrok v prvi vrsti pri nas, v drugi vrsti drugod. Razstava bo kolikor mogoče narodna, slovenska. Tvrde, ki hočejo razstaviti, naj se zglase društvu do letošnjega Božiča.

Nov slovenski list. V Gorici je začelo izhajati glasilo slov. kmetiške stranke na Goriškem „Naš glas“.

Škofov absolutizem. Tržaški škof dr. Nagl je izdal na svojo duhovščino poseben pastirski list, v katerem določa glede „Edinosti“: 1. Da naj duhovniki in kleriki ničesar ne pišejo v „Edinosti“. 2. Da naj list takoj vrnejo, če so naročeni in ga več ne naročajo niti ne podpirajo. Priporočja pa škof novoustanovljeno „Katoliško tiskovno društvo“. — Dobro! Bo vsaj prej počilo!

Nova šola v Ribnici. Dne 21. okt. se je vršila kolavdacija in blagoslovljenje deške ljudske šole v Ribnici. Ob 9. uri je bila maša ob navzočnosti stavbnega odbora, zastopnikov občin, učiteljstva in šolske mladine. G. Franc Dolinar je po cerkvenem opravilu govoril prav obširno. Priporočal je staršem, naj otroke pridno pošiljajo v šolo in jih naj, kadar so v šoli kaznovani, kaznujejo še doma. Zahvalil se je občanom, da se niso ustrašili stroškov, ki jim jih je naprtilo zidanje, saj jim bodo potomci vedeli hvalo zato. Zahvalil je dež. sod. nadsvetnika Fr. Višnikarja na trudu, ki ga je imel kot načelnik stavbnega odbora. Zahvalil je tudi Posojilnico ribniško, ker je darovala stavbni prostor — 32 a — ter napravila okrog vrta dragoceno ograjo. Gospod nadsvet. Višnikar omenja, s kolikmi zaprekami se mu je bilo bojevati, vendar današnji dan je dan zmage. Dovoščeno je poslopje, ki je podobno palači in je opravljeno najmodernejše. Učiteljstvo in otroci bodo radi zahajali v te svetle in zračne prostore. Poleg vzgoje in dobrih uspehov naj bo učiteljstvu glavna skrb snaga po vseh prostorih in vseh predmetih. Častno se spominja tudi arhitekta g. Fr. Kaudela, ker se mu je načrt tako lepo posrečil. Želeč učiteljstvu vse dobro, izroči šol. vodji ključ. — G. nadzornik Turk stavlja za pogoj dobre šole dobro učiteljstvo na prvo mesto. Vsi pogoji naj bodo dani, ako ni učiteljstvo marljivo in ne vrši svoje dolžnosti — uspehov v šoli ne bo. Pridobi si učiteljstvo ljubezen otrok, pouk ti bo potem lahek. Starši naj ne govore o učiteljstvu nič slabega ali razžaljivega. Spoštovanje do učiteljstva je s tem v otroškem sreju zamorjeno. Taki starši ne bodo tudi sami nikdar uživali spoštovanja in ljubezni niti od lastnih otrok. — Šolski vodja Tomšič zahvali gosp. nadsv. Višnikarju za izročeni ključ, češ, ključ je majhna reč, iz nežlahtne, a vendar najkoristnejše kovine, ne čuti, nima življenja, vendar tako glasno govori, namreč: Jaz hočem ponoči te krasne prostore čuvati — pred sovražniki, ti s svojim učiteljstvom čuvaj podnevi, mladino, ki se bo hodila v te prostore napajat z zlatimi nauki, da je ne zadene nezgoda niti v šolski dobi niti v poznejšem življenju. Ključ, ti si si izbral dasi močno, vendar lažjo službo. Glej, vsi predgovorniki so opominjali učiteljstvo le dolžnosti. Dosti jih je! A vsem vam, ki ste nas opominjali dolžnosti, prisegam v svojem in učiteljstva imenu, da jih hočemo vršiti vestno v blagor šolske občine in blagor slovenskega naroda. Po končanem vzporedu smo si ogle-

dali šolske prostore in notranjo opravo ter se nismo mogli načuditi solidnemu delu. Predsodki, ki so obsojali stavbni odbor in poslopje, češ, previsoko pa preozko bo, sobe premajhne, so izginili. Skupni obed je združil 17 udeležnikov v zbranim krogu. Napičnica za napičnico se je slišalo. Prej ko smo si želeli, smo se dvignili od mize, zakaj vršiti je še bilo kolavdacijo. Čast glavnima podjetnikoma, g. Marenčiču in Burgerju, ki izvršujeta v Spodnji Šiški svoji obrti mojstrsko, tako da ju je vsekakor za dela, spadajoča v njihovo področje, prav toplo priporočati to tembolj, ker sta naprednega mišljenja in vneta za težnje učiteljstva. — Dne 4. novembra se je preselila deška mladost v svoje lastno poslopje — vedrih lic in veselega srca. Pač lahko, saj se zaveda, da je zanjo zidana palača in ne za voditelja šole, kakor so rotili nekaterniki. Uboge deklice obiskujejo še stare razvaline. Iz usmiljenja do njih treba bo zopet poseči v boj vsaj toliko, da se staro poslopje prenove času in potrebi primerno.

Osebnost s Kranjskega. Nadučitelj Štefan Tomšič v Ribnici je dobil zaradi bolezni dopust. Na njegovo mesto pride suplentinja Viljelmína Benigerjeva, doslej suplentinja v Preski.

Žiga Kraus. Umrl je dne 1. t. m. na Dunaju Žiga Kraus, učitelj na zavodu za slepce in tajnik „Freie Schule“. Padel je v vodnjak na dvorišču zavoda in moral je umreti tragične smrti, star komaj 33 let. Bil je mož dela in vztrajnosti — vzor naprednega, modernega učitelja. Nagla njegova smrt je pretresla ves omikani pedagoški svet, tako tudi učiteljstvo, zborujoče dne 2. t. m. na Dunaju, ko ga je obvestil o tej tragični smrti predsednik Kessler. Čast njegovemu spominu!

Iz seje c. kr. okr. šol. sveta v Kranju dne 29. oktobra t. l. 1. Radi bolezni so na dopustu: Luka Knific — Trstenik, Andrej Kmet — Cerklje, Julka Jaklič — Besnica, Slavko Flis — Škofja Loka. Nadomestujejo jih izprašane uč. kandidatinje: Ivana Logar, Franica Bedenk, Ivana Valenčič in Karolina Zupančič. — V Trzinu se je ustanovila paralelka, na kateri poučuje volonterka Marica Jelenčeva. — V Goričah je bil v svrhu zidanja novega šolskega poslopja komisijonelní ogled. — V Bukovščici se ustanovi redni šolski pouk. — V Poljanah se difterija tako širi, da so zaprli šolo. — Franc Ivanc je dobil petdnevni dopust, da se zamore udeležiti učiteljskega zborovanja na Dunaju. — 2. Stavi se ternopredlog za izpraznjeno učiteljsko mesto v Predosljah. Za Škofjo Loko ni bilo definitivnega prosilca, ostane še nadalje začasni učitelj Rud. Gasparin. — 3. Prošnje za podpore se priporočuje predložiti c. kr. dež. šol. svetu. — 4. V višji plačilni razred se priporočajo: Slavko Flis, Fr. Rojina, Leop. Ferjan, Jadviga Schwickert-Lehman, Al. Nevak, Jos. Lapajne, Evgenija Pader in Ant. Mahkota. 5. Z ozirom na to, da traja ekskuredni pouk v Podblici tudi pozimi, predlaga se večja nagrada. — 6. Prošnja tistega dela prebivalcev Golnik, ki še niso vsolani v Goriče se je odložila do takrat, ko bo v Goričah dozidano novo šolsko poslopje. — 7. Za Selca je bil imenovan krajnim šol. nadz. ondotni župan Fr. Šmid. — 8. Enemu prosilecu se je pripoznala I. in drugemu III. starostna doklada. — 9. Prošnji šol. vodstva in kraj. šol. sveta v Škofji Loki, da se ustanovi paralelka v 3. razredu deške šole, kjer so 104 učenci, se je odgodilo. — 10. Vzame se na znanje in-spekcijsko poročilo.

Razgled po šolskem svetu.

— **Slovenska šola v Aleksandriji.** V Aleksandriji so ustanovili tamošnji Slovenci in Hrvati šolo za slovensko in hrvaško dečo, kakor smo že poročali. Avstrijski konzulat pa je delal ustanovitvi tega zavoda velike težave. Prošlo sredo pa se je mudila posebna slovensko-hrvaška deputacija pri ministru za vnanje stvari, ki je obljubil podporo tej šoli. Na ta način je torej šola zagotovljena.

— **Vseučilišče v Sofiji** je bilo definitivno otvoreno 4. t. m. V zimski semester se je upisalo 30 dijakov in 80 slušateljcev. Prej je bilo na treh fakultetah upisanih do 1300 dijakov. Od inozemskih profesorjev je prišel en sam, namreč dr. Skorsky iz Galicije.

— **Nemška šola v Zadru.** V Zadru obstoji nemška ljudska šola za častniške otroke, toda od 250 letos vpisanih otrok

jih je samo sedem častniških — ostali so otroci hrvaških in italijanskih roditeljev.

— **I. državna gimnazija v Ljubljani** je, kakor smo sporočili, razdeljena v nemško in slovensko. Tako ima sedaj 20.000 Nemcev na Kranjskem dve nemški gimnaziji. 400.000 Slovencev na Kranjskem pa tudi — dve. In to imenujeta „Slovenec“ in tudi „Slovenski Gospodar“ „velik uspeh“ klerikalne politike. Žalostno, da se ponašata s takimi uspehi!

— **Za slovensko vseučilišče v Ljubljani.** Dne 10. novembra je bil v Pragi shod slovenskih in čeških dijakov, na katerem so zahtevali ustanovitev slovenskega vseučilišča v Ljubljani.

— **Šole za Lahe in Hrvate ter Slovence v Istri.** V Istri je približno 136.000 Lahov in 200.000 Hrvatov in Slovencev, Lahji imajo 67 šol s 198 razredi. Hrvati 69 šol s 101 razredom, med temi samo eno 5. razredno ljudsko šolo; Slovenci 34 šol z 39 razredi. Lahji imajo 16 enorazrednic, 14 dvorazrednic, 140 trirazrednic, 6 četveror., 16 peteror. in 3 šestrazrednic. Hrvatje: 44 enorazrednic, 20 dvor., 4 tror., 1 petrazrednico. Slovenci: 12 enorazrednic, 12 dvorazrednic in 1 trirazrednico. To govori jasno, kako slabo je preskrbljeno v Istri za slovensko šolo.

— **Slovanski učiteljski shod v Pragi 1908.** O priliki jubilejske razstave v Pragi bo tudi shod slovenskega učiteljstva v Avstriji. Na dnevnem redu bodo razprave: 1. Narodna odgoja pri slovanskih narodih. 2. Zveza slovanskega učiteljstva in nje kulturne naloge.

— **Češko šolstvo na Dunaju.** Društvo „Komensky“ vzdržuje že 25 let privatno češko ljudsko šolo na Dunaju, ki jo obiskuje nad tisoč otrok. Že četrtoletja se bore Čehi, da bi tej svoji šoli priborili pravico javnosti. Ko se je Lueger še boril proti liberalcem in so mu bili češki glasovi neobhodno potrebni, da pribori kršč. soc. večino, je na vseh shodih obljubljal, da ji bo dal to in še več. Ko je prišel na krmilo, je zatajil svojo besedo, in kršč. soc. stranka besni še bolj proti Čehom kakor je kdaj liberalna stranka, zato se bodo Čehi še pol stoletja borili za to, kar bi jim noben človek z zdravo pametjo ne odrekel — za pravico javnosti svoje šole. Pa taki so ti ljubi Nemci vseh strank.

Z gospodarskega polja.

— **Kmetska stranka na Notranjskem** namerava v kratkem času imeti svoje glavno zborovanje.

— **Izseljevanje in trgovski izvoz.** Industrijski svet v trgovinskem ministrstvu se je pečal v zadnji svoji seji tudi s pojavom velikega izseljevanja v tem oziru, kako naj bi tudi izseljenci v tujini pomagali trgovino podpirati in domačim izdelkom pridobivati kupcev. Trgovinsko ministrstvo se je te misli poprijelo in tako se utegne tudi od te strani kaj v prid izseljencev ukreniti. Zdaj gre vse skozi tuje roke, ali bi ne bilo mogoče z združenimi močmi pomagati izdatno izseljencem in naši trgovini pri izvozu v tuje kraje? Priporočamo našim politikom to zadevo v podporo.

— **Zavarovalnico za živino** ustanovijo prebivalci podgradskega okraja v Istri.

— **Mala loterija v državnem proračunu** igra precejšno vlogo. V proračunu za prihodnje leto 1908 so dohodki male loterije proračunjeni kakor v letu 1907 na 30.540.150 K, loterijski dobitki pa na 16.215.000 K. Režijski stroški znašajo 2.198.890 K, tako da bo imela država leta 1908 še vedno 22.126.260 K dobička. — Največ znašajo v loterijo na Nižjem Avstrijskem; tamkaj je na leto za 14.100.000 loterijskih uložkov, na Primorskem pa 1.320.000 K.

— **Škoda Dalmacije zaradi vinske klavzule.** Dalmacija proizvaja okoli 1 in pol mil. hektolitrov vina. in ako bi se trto umetno obdelovalo, bi se ga proizvajalo še več. Za trajanja nesrečne vinske klavzule se je izvozilo na leto iz Dalmacije v Ogrsko 180.000 hl vina, v Hrvaško 100.000 hl, v Bosno 40.000 hl, v druge avstrijske pokrajine 250.000 hl, izven Avstrije 16.000 hl, skupno torej 586.000 hl. — Dalmaciji je ostala ogromna količina 900.000 hl, ki so jih deloma popili, deloma se mora proč zlit, ko je prišlo novo vino, a so bili sodi polni starega vina. Računa se, da je 11 let imela Dalmacija zaradi

klavzule vsaj 200 milijonov kron škode. Sedaj, ko je odpravljena klavzula, pojde nekoliko bolje, ali z druge strani se prideluje v Hrvaški in Ogrski mnogo vina.

— **Lakota v Indiji.** Iz Londona poročajo, da žuga veliki indijski pokrajini Delhi lakota. Pokrajina ima 40 milijonov prebivalcev. Govori se, da bo lakota huja nego leta 1899. Tedaj je umrlo za lakoto 1 milijon in pol ljudi, a angleško vlado je stala ta lakota okoli 250 milijonov kron.

Raznoterosti.

× **Deset zapovedi vsakemu čitatelju knjig.** 1. Čitaj samo dobre knjige. 2. Čitaj samo to, kar te zanima. 3. Na dan čitaj vsaj pol ure in toliko časa razmišljaj o tem, kar si čital. 4. Čitaj semtertja na glas in pazi na naglaševanje in razumevanje. 5. Ne čitaj sam, nego s prijateljem in razgovarjaj se z njim o čitanem. 6. Čitaj tako, da moreš vedno povedati, kar si čital. 7. Knjigo čitaj od početka po redu. 8. Čitaj samo tedaj, ko si čil, a ne, ko si utrujen. 9. Čitaj samo v svrhu, da si znanje povečaš ali da si oplemeniš mišljenje, a ne samo, da se raztreseš ali da si dražiš živce. 10. Zapiši si, kar je vredno, v redno urejen dnevnik. — Tako svetuje neka modra knjiga.

Listnica uredništva.

Na Gorenjsko: Hvala, a za danes prepozno. Pa pride prihodnjič prav. — Na Goriško: Takisto. Pozdrav!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1555. **Kranjsko.** (168) 1

V litijskem okraju se razpisuje s tem učno mesto na štirirazredni ljudski šoli v Št. Vidu pri Zatičini v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 9. decembra 1907.

Prosileci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okr. šolski svet v Litiji, dne 9. novembra 1907.

Št. 2227. (165) 1

V Krškem okraju se razpisuje s tem na dvorazredni ljudski šoli v Št. Juriju pod Kumom nadučiteljska služba v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do dne 16. decembra 1907.

Prosileci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 6. novembra 1907.

Št. 1793. (164) 1

Na dvorazredni ljudski šoli v Rovtjah se razpisuje s tem nadučiteljsko mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 6. decembra 1907.

Prosileci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatecu, dne 5. novembra 1907.

Št. 497. **Štajersko.** (166) 2—1

Na petrazredni deški ljudski šoli za ljutomersko okolico je eno učiteljsko službo začasno namestiti.

Obeh deželnih jezikov zmožni moški prosileci za to službo naj vložijo svoje pravilno opremljene prošnje najkasneje do 10. decembra po službenem potu pri krajnem šolskem svetu v Ljutomeru okolica.

Okrajni šolski svet v Ljutomeru, dne 4. novembra 1907.

Izjava.

Podpisana izjavlja tem potom, da ni objavila članka „Gorice“ z dne 5. oktobra t. l., št. 82: Nameščenje učiteljstva v goriskem okraju (Iz krogov učiteljic) s podpisom „Prizadete učiteljice“ ter da ni v nobeni zvezi z navedenim dopisom.

(167) 1

Ana Jug, učiteljica.

Pošljite po vzorce!

Barhant

in flanelo (moderne vzorce), platno, damast, prte, brisače, blago za srajce in drugo platneno in bombažasto blago, modno blago za dame in gospode najboljše in preizkušene kakovosti

priporoča izvozna tvrdka platnenega in modnega blaga

V. J. Havliček 160 26-1

v Podjebradu na Češkem.

Vsako sezono novosti. Mnogo pohvalnih pisem.
Naročila nad 15 kron pošiljam poštne prosto.

Naprednemu in zavednemu učiteljstvu!

Vsakdo bodi naročnik „Zavezinih“ listov, ki so:

Učiteljski Tovariš

Popotnik

Zvonček

Domače ognjišče.

Panorama kosmorama

Dvorski trg šte. 3 (pod „Narodno kavarno“).

Od 17. novembra do vštetelega 23. novembra 1907: 138 7

Glavna mesta Bavarske.

VERONIKA KENDA

v Ljubljani na Dunajski cesti šte. 20

priporoča p. n. krajnim šolskim svetom, šolskim vodstvom in učiteljstvu svojo veliko 118 52 11

zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbiro peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov.

Glavna zaloga Jos. Petričevih zvezkov.

Postrežba točna in solidna.

„Učiteljska tiskarna“

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4 × Ljubljana × Gradišče št. 4

priporoča slav. krajnim šolskim svetom, šolskim vodstvom in učiteljstvu

uradne tiskovine

iz svoje zaloge.

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastonj.

Postrežba točna.

Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna po zmernih cenah v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela ter jih izvršuje okusno in po solidnih cenah.

Izvrševanje tiskovin v enobarvnem in večbarvnem tisku.

Tiskanje muzikalij in časopisov.

(5) 12-12

|| **Litografija.** ||

Telefon št. 118.

Poštna hranilnica št. 76.307.

FR. BURGER

Spodnja Šiška

parotovarna lesnih izdelkov in vseh v mizarsko stroko spadajočih del.

Izvršitev solidna, vestna in natančna. Cene nizke.

156 26—2

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka

(20) 26—22

V PRAGI

zavaruje v življenskih oddelkih: na slučaj doživetja in smrti, doto otrokom, dohodke in pokojnine, ter dovoljuje uradnikom, častnikom, profesorjem, učiteljem in vpokojencem posojila proti prenotaciji na služnini, pokojnini, ženitveni kaveiji itd., in v požarnem oddelku: proti škodam po požaru.

Zavarovani kapital	K 1053.737.339 88
Zavarovalnine	8.090.621 62
Izplačane škode in kapitali l. 1905	4.361.283 89
Rezervne in poroštvene zaloge	34.791.584 99
Pokojninski zalogi (uradniška in zastopniška)	2.188.391 24
Premoženje, naloženo v vrednostnih papirjih, posestvih, posojilih na posestva	34.087.781 48
Izplačana dividenda členom življenskih oddelkov l. 1905	206.296 40
V vsem pa doslej	1.606.893 21
V letu 1905 se je premoženje pomnožilo za	3.004.509 80
V 37letni dobi svojega obstanka izplačala je banka „Slavija“ svojim členom odd. I—V. za škode in nagrade	87.176.383 75

Vsa pojasnila daje

Generalni zastop banke „Slavije“

v Ljubljani,

Gospodske ulice št. 12.

Narodna knjigarna

161 52—2

v Ljubljani, Jurčičev trg št. 3

združena s trgovino s šolskimi, pisalnimi, risalnimi in drugimi v to stroko spadajočimi potrebščinami, se priporoča vsemu zavednemu naprednemu učitelstvu za dobavljenje vseh

knjig in časopisov ter šolskih in drugih potrebščin.

Hočete kupiti ceno in dobro pravobarveno blago?

Mána Jirsová, soproga učiteljeva imejteljica tkalnice v Novém Hrádku nad Metnjo, Češko prodaja kanefase, sefir, damast, platno, oxford, krizete, barhet, brisače, žepne rute, prte, serviete itd. 112 13-12

Naročite in prepričali se bode, da Vas Slovanka bratski postreže.

Svoji k svojim!

Vzorci franko.

Filip Fajdiga

Ljubljana,

Sv. Petra cesta šte. 19

priporoča 136 14—8

častitemu učitelstvu svojo

veliko zalogo

pohištva v vseh slogih.

Izdeluje tudi po naročilu.

Delo solidno in trpežno.

* * * Cene nizke. * * *

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, prodaja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju, Rotovška ulica 2

priporoča kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni in barvani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke, tablice, gobice, črnilo itd. — Knjige v vseh velikostih, črtane, z eno ali dvema kolonama, v papir, platno, gradl ali polusnje vezane.

Odjemalne knjižice po raznih cenah. — Največja zaloga vseh tiskovin za občinske urade, krajne šolske svete, učitelstvo, župnijske urade, okrajne zastope, užitninske zastope, hranilnice, posojilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

== Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank. ==

Temni lak za šolske table. — Strune za gosli, citre, kitare in tamburice. — Štambilje, pečatniki, vignete (Siegelmarken) za urade in privatnike izvršuje se v najkrajšem času. — Dopisnice, umetne, pokrajinske in s cveticami od najpriprostejše do najfinejše. — Albumi za slike, dopisnice in poezije. — Zavitke za urade v vseh velikostih.

Ceniki za tiskovine in pisarniške potrebščine so brezplačno na razpolago. — Trgovci in preprodajalci imajo izjemne cene. — Priznано dobro blago. — Solidna in točna postrežba.

140 52—7

Naš denarni zavod.

(7) 24—20

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—1/2 7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 5%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštinih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sicer 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	" 18 " " " 17 " 6 " " 18. " 3 " 56 "
C	" 24 " " " 23 " 4 " 50 " 24. " 4 " — "
D	" 38 " " " 37 " 3 " — " 38. " — " 66 "
E	" 46 " " " 45 " 2 " 50 " 46. " 1 " 81 "
F	" 60 " " " 59 " 2 " — " 60. " — " 70 "
G	" 70 " " " 69 " 1 " 75 " 70. " 1 " 42 "
H	" 85 " " " 84 " 1 " 50 " 85. " 1 " 26 "

Zadružni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice št. 17.

Pošt. hranil. račun št. 828.406.

Telefon št. 185.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18, v lastnem :-: zadrž. domu

Stanje hranilnih vlog koncem oktobra 1907:
K 12,258.277.33.

Stanje uprav. premoženja koncem oktobra 1907:
K 12,746.874.08.

obrestuje hranilne vloge po 4 1/2 %

brez vsakega odbitka rentnega davka, ki ga plačuje posojilnica sama za vložnike. Sprejema tudi vloge na tekoči račun v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Posojuje na zemljišča po 5 1/4 % z 1 1/2 % amortizacijo ali pa po 5 1/4 % brez amortizacije. Na menice po 6 %. Posojilnica sprejema tudi vsak drugi načrt glede amortizacije dolga.

163 12—1

Modna trgovina Pavel Magdič, Ljubljana, Prešernove ulice št. 7

Gospod! Berite novice, ker so za vas važne in koristne!
Razpošiljam po poštinem povzetju za 12 K 50 vin.

Krasno, dobro in moderno opravo

katera obstoji iz sledočih predmetov:

Fina bela ali barvasta srajca št. . . . ?
Dobre spodnje hlače. Lepa spalna srajca.
1 ovrtnik po želji. Krasna kravata.
1 par trpečnih nogavic. Močna brisalica.
Izstvene naramnice. 3 dobre žepne rute.

Vse v škafli lepo aranžirano.

Razpošiljam z obratno pošto. Ako bi kaj ne ugažalo, vrnem denar nazaj, 9

Srajce za gospode in dečke, spodnje hlače, ovrtniki, zapestnice, naprsniki in žepne rute.

Pravo Jagrovo normalno perilo, trikot-srajce, jopice in hlače.

Mrežaste in potne jopice, srajce, čepice in šport-pasovi.

Nogavice, naramnice, odeje in blazine za potovanje.

Kravate, gumbi za manšete.

Za lovce: telovniki, nogavice, rokavice, dokolenice.

Ogrevalci za kolena, meče, prsi, hrbet, trebuh in glavo.

Nahrbtniki, ovrtniki, robci. Narodni trakovi in zastave, narodne čepice, torbice in drugi domači narodni izdelki itd.

Oprava za novorojenčke, posteljne podloge iz kavčuka.

Sukance za šivanje, pletenje in vezenje. Gumbi in različne igle.

Različne podloge in potrebščine za krojače in šivilje.

Idrjske čipke, vezene čipke in vložki.

Pajčolani za neveste, mirtovi vencji.

Damsko perilo, spodnja krila, predpasniki in kopalne obleke.

Modre in potrebščine za modrece.

Glace-rokavice in rokavice za uniformirance, pletene, letne in zimске rokavice. Kopalno perilo, dišave, milo in ustna voda. Krtače za obleko, glavo in zobe.

Svilnato blago, baržuni, pliši in tenčice.

Čipkasto blago, pajčolani, čipkasti ovrtniki, čipke, vložki, svilnate vezanine.

Jabots, Fichus, damski ovrtniki in kravate.

Svilnati in baržunasti trakovi.

Posamenterija, porte in žnore, rezice, kre-pince in žnore za tapetnike.

Krepj in fiori za žalovanje.

Zlate in srebrne rezice, čipke in žnore.

Šerpe iz svile, čipk in volne. Nogavice za dame, dekleta in otroke. Jopice, hlačke, otročje perilo in odeje za vozičke.

Poskusite
in priporočite
≡ izdelke ≡
Vydrove tovarne hranil
v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

(19) 33

Žirovnikove „Narodne pesmi za šolsko mladino“

(96) 23—16

se dobe edino v

„Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani.

Izvod stane 20 h, s poštnino 3 h več.

ANTON ŠARC Ljubljana Sv. Petra cesta 8

Špecialna trgovina za opreme nevest. Moško, žensko, otroško in perilo za novorojence se po meri izdeluje solidno in najceneje. — Platno vseh širin za telesno in posteljno perilo, namizni prti, serviete, garniture za kavo, bele in barvaste, brisalke, žepni robci, brisalne rute, šifon, širting, kreton, batist itd. itd. 119 52 10

Najnovejše modele za perilo radi pokažemo na ogled.

Strogo solidno blago. Švicarske vezenine. Nizke stalne cene.

Gg. učiteljem in njih rodbinam 5% popusta.

Svetlolikalnica, Kolodvorske ulice št. 8.

Angleško skladišče oblek Ljubljana, Glavni trg 5.

Največja zaloga in izbira oblek za gospode in dečke, športnih oblek, površnikov, dežnih plaščev in zimskih sukenj.

Obleke in površniki, kakor tudi damski kostumi se izdelujejo po meri in najnovejšem kroju.

Na zahtevanje se pošilja na izbiro tudi brez povzetja.

V zalogi so vedno najmodernejše damske obleke.

Jako nizke cene. O. Bernatovič.

142 52—7

Ustanovljeno 1842.

Električna sila.

Telefon 154.

BRATA EBERL

(8) 52—45 tovarna oljnatih barv, laka in firneža

v Ljubljani, Miklošičeve ulice števil. 6

nasproti hotela „Union“

priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi
njiju priznana najboljši, črni, medli

➔ lak za šolske table. ➔

G. ČADEŽ

Mestni trg št. 14

(poleg stare g. Urbančeve trgovine)

priporoča v veliki izberi

klobuke, cilindre in čepice;

tudi raznovrstno (1) 52—45

moško perilo, kravate itd.

..... po zmernih cenah. ....

Za gg. učitelje 10% popusta!

Ustanovljeno leta 1832.

Lak za šolske table

črn in medel,

olje proti prahu

priznано najboljše

prodaja

(16) 50—43

ADOLF HAUPTMANN

prva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža, laka
in steklarskega kleja

== v Ljubljani. ==

Ilustrovani ceniki zastoj in poštnine prosto.